LATVIJAS PĀRSTĀVJA STARPTAUTISKAJĀS CILVĒKTIESĪBU INSTITŪCIJĀS

GADA PĀRSKATS

2025

SATURS

I. KOPSAVILKUMS 3

II. PĀRSTĀVJA FUNKCIJU VISPĀRĒJS APRAKSTS 4

III. LATVIJAS PĀRSTĀVĪBA ECT UN ECT NOLĒMUMU IZPILDĒ 6

III.1. AKTĪVĀS TIESVEDĪBAS 8

III.2. ECT NOLĒMUMI: STATISTIKA 10

III.3. ECT NOLĒMUMI: SATURS UN PRAKSES ATTĪSTĪBA LATVIJAS LIETĀS 14

III.3.1. ECT 2025.GADĀ PASLUDINĀTIE LĒMUMI 14

III.3.2. ECT 2025.GADĀ PASLUDINĀTIE SPRIEDUMI 19

III.4. ECT NOLĒMUMU IZPILDE 24

IV. LATVIJAS PĀRSTĀVĪBA ANO 28

V. CITI PĀRSTĀVJA DARBA VIRZIENI 30

VI. 2026.GADĀ PLĀNOTIE DARBI 33

I. KOPSAVILKUMS

1. Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās (Pārstāvis) 2025.gada pārskats, kā ierasts, atgādina par Pārstāvja kompetencēm un darbības metodēm, kā arī sniedz informāciju par Pārstāvja paveikto, pārstāvot Latvijas intereses starptautiski: Eiropas Cilvēktiesību tiesā (ECT) un Eiropas Padomē (EP) plašāk, tostarp izpildot ECT nolēmumus, un Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) komitejās. Tāpat pārskatā iekļauta plašāka informācija par paveikto nacionālā līmenī: izpratnes un zināšanu veicināšana par cilvēktiesību jautājumiem, apmācības, dalība dažādās konferencēs, sniegtie viedokļi un citi pasākumi.

2. Pārskatā ne vien aprakstīti 2025.gadā pasludinātie ECT nolēmumi Latvijas lietās, vērtējot to iespējamo ietekmi uz līdzšinējo ECT praksi Latvijas lietās, bet arī sniegts ieskats statistikā par ECT izskatāmajām lietām, kurās Latvija ir valsts-atbildētāja vai iesaistījusies kādā citā statusā, kā arī ECT spriedumu izpildi un pasākumiem, ko Latvija šajā nolūkā veikusi. Kopumā 2025.gadā ECT pasludināja 16 nolēmumus lietās, kurās Latvija bija valsts-atbildētāja, konstatējot vismaz vienu Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECK) pārkāpumu piecos spriedumos, kas ir par trim mazāk nekā iepriekšējā gadā. 2025.gadā ECT kompensācijās kopumā piešķīra 27 600 EUR, kas ir par aptuveni 26% (aptuveni 6000 EUR) vairāk nekā 2024.gadā. 2025.gada nogalē, līdzīgi kā iepriekšējos gados, attiecībā uz Latviju arvien vairāk bija tādu nolēmumu, kuros ECT bija sūdzības noraidījusi vai pārkāpumu nebija konstatējusi. Visvairāk sūdzību ECT 2025.gadā publicētajos nolēmumos noraidīja tādēļ, ka personas nebija izsmēlušas nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus pirms vēršanās ar sūdzību ECT. Lai arī 2025.gadā samazinājās Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja (Birojs) lietvedībā esošo aktīvo ECT lietu skaits, šo lietu pamatā esošie tiesību jautājumi pagājušajā gadā skāra arvien sarežģītākas jomas, tostarp tādas, kurās iepriekšēju ECT nolēmumu Latvijas lietās vai vispār nav. Savukārt attiecībā uz ECT nolēmumu izpildes jautājumiem 2025.gadā Pārstāvja darba apjoms pieauga, ņemot vērā 2024.gadā pasludināto ECT nolēmumu pamatā esošo jautājumu (piemēram, neformālā hierarhija ieslodzījuma vietās vai homofobiski motivēta uzbrukuma izmeklēšanas kvalitāte) starpdisciplināro un komplekso raksturu.

3. 2025.gadā Pārstāvja un Biroja darbs ANO līmenī saglabājās līdzīgs iepriekšējiem gadiem. Lai arī 2025.gadā ANO Cilvēktiesību komiteja (Komiteja) nelūdza nevienus apsvērumus par individuālajām sūdzībām, 2025.gadā Komiteja izskatīja Latvijas ceturto kārtējo ziņojumu par ANO Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (Pakts) ieviešanu Latvijā. Pēc ziņojuma izskatīšanas Komiteja sniedza arī savus noslēguma secinājumus. 2025.gada izskaņā Komiteja turpināja izskatīt 11 lietas, kurās iesniedzēji sūdzējās par Paktā garantēto tiesību iespējamiem pārkāpumiem Latvijā. Tāpat Birojs turpināja darbu ar ziņojumiem par citām tā kompetencē esošajām konvencijām.

II. PĀRSTĀVJA FUNKCIJU VISPĀRĒJS APRAKSTS

4. Pārstāvja darbu regulē Ministru kabineta 2017.gada 7.marta noteikumi Nr.121 "Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās" (Noteikumi). Pārstāvja darbu pārrauga ārlietu ministrs, bet Pārstāvja funkciju izpildi nodrošina Birojs, kas ir Ārlietu ministrijas struktūrvienība. Šī ziņojuma mērķis atbilstoši Noteikumu 8.punktam ir sniegt pārskatu par Pārstāvja darbu 2025.gadā.

5. Atbilstoši Noteikumiem Pārstāvja darbības virzieni ir šādi:

   a) Latvijas interešu pārstāvība ECT, tostarp ECT nolēmumu izpildē;
   b) Latvijas interešu pārstāvība noteiktu ANO individuālo sūdzību izskatīšanas procesā;
   c) Latvijas nacionālo ziņojumu un citas informācijas sagatavošana par Noteikumos uzskaitīto konvenciju ieviešanu Latvijā, kā arī dalība nacionālo ziņojumu izskatīšanā.

6. Pārstāvot Latviju ECT un ECT nolēmumu izpildē, Pārstāvim ir šādi uzdevumi:

   a) **Tiesvedībā:** ECT noteiktajos termiņos angļu vai franču valodā sagatavot un iesniegt valdības pozīciju un apsvērumus; viedokli par taisnīgas atlīdzības prasību vai sprieduma izpildei nepieciešamajiem pasākumiem; nodrošināt pārstāvību tiesas sēdēs; pamatojoties uz Ministru kabineta lēmumu, iesaistīties lietā trešās puses statusā vai iesniegt sūdzību pret citu ECK dalībvalsti; kā arī sniegt viedokli par citiem ar tiesvedību saistītiem jautājumiem;

   b) **Nolēmumu izpildē:** ECT nolēmumu Latvijas lietās tulkošana latviešu valodā, publicēšana un izplatīšana; ECT nolēmumu izpildes pasākumu ieteikšana un koordinēšana; informācijas par nolēmuma izpildi sagatavošana angļu vai franču valodā un iesniegšana EP Ministru komitejā, kas uzrauga ECT nolēmumu izpildi, tostarp atbildot uz personu vai organizāciju komentāriem;

   c) **Informējot Ministru kabinetu:** sagatavot un iesniegt informatīvos ziņojumus par ieteicamo valdības nostāju attiecībā uz mierizlīguma slēgšanu vai vienpusējo deklarāciju; par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā; par iesaistīšanos trešās puses statusā; par lūgumu lietu izskatīt ECT Lielajā palātā; par nolēmuma izpildei nepieciešamajiem pasākumiem; par vēršanos ECT ar sūdzību pret citu ECK dalībvalsti.

7. Savukārt, īstenojot Latvijas pārstāvību ANO formātos, Pārstāvim ir šādas funkcijas:

   a) **ANO individuālo sūdzību izskatīšanas procesā:** kādā no ANO darba valodām sagatavot un iesniegt valdības pozīciju un apsvērumus Komitejā; ja Komiteja pieņem viedokli, konstatējot Pakta pārkāpumu, informēt Ministru kabinetu par secinājumiem un viedokļa izpildei nepieciešamajiem pasākumiem; secīgi pēc tam sagatavot informāciju par viedokļa izpildi un iesniegt to komitejā, kā arī nodrošināt viedokļa tulkošanu latviešu valodā un publicēšanu;

   b) **Ziņojumu izskatīšanas procesā:** atbilstoši ANO vadlīnijām sagatavot nacionālo ziņojumu par Noteikumos uzskaitīto konvenciju izpildi Latvijā, iesniegt to Ministru kabinetā un nodrošināt tā tulkošanu angļu valodā, lai iesniegtu attiecīgajā ANO komitejā. Izveidot delegāciju ziņojuma izskatīšanai, nodrošināt tās apstiprināšanu Ministru kabinetā, kā arī piedalīties ziņojuma izskatīšanā; apkopot un ANO darba valodā sagatavot konkrētās ANO komitejas pieprasīto papildu informāciju un iesniegt to ANO.

8. Lai izpildītu šīs funkcijas, Pārstāvim, kurš tiesvedībās ECT, spriedumu izpildes procesā un citos formātos pārstāv Latvijas valsts intereses, ir tiesības no kompetentajām institūcijām saņemt: (a) ar konkrēto sūdzību/lietu saistītus dokumentus un lietu materiālus; (b) skaidrojumus; (c) viedokļus; (d) statistikas datus; un (e) jebkuru citu informāciju, kas nepieciešama šo funkciju izpildei. Turklāt, lai arī šādas Pārstāvja tiesības nostiprinātas Noteikumos, tās faktiski izriet no Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, kas regulē Pārstāvja darbu. Tikai saņemot visu Latvijas valsts interešu pārstāvībai nepieciešamo informāciju, ir iespējams šīs funkcijas izpildīt efektīvi. Tādēļ kompetento institūciju sadarbība ar Pārstāvi un Biroju tieši ietekmē Pārstāvja funkciju izpildi un Latvijas interešu pārstāvību strīdu un ziņojumu izskatīšanas gaitā.

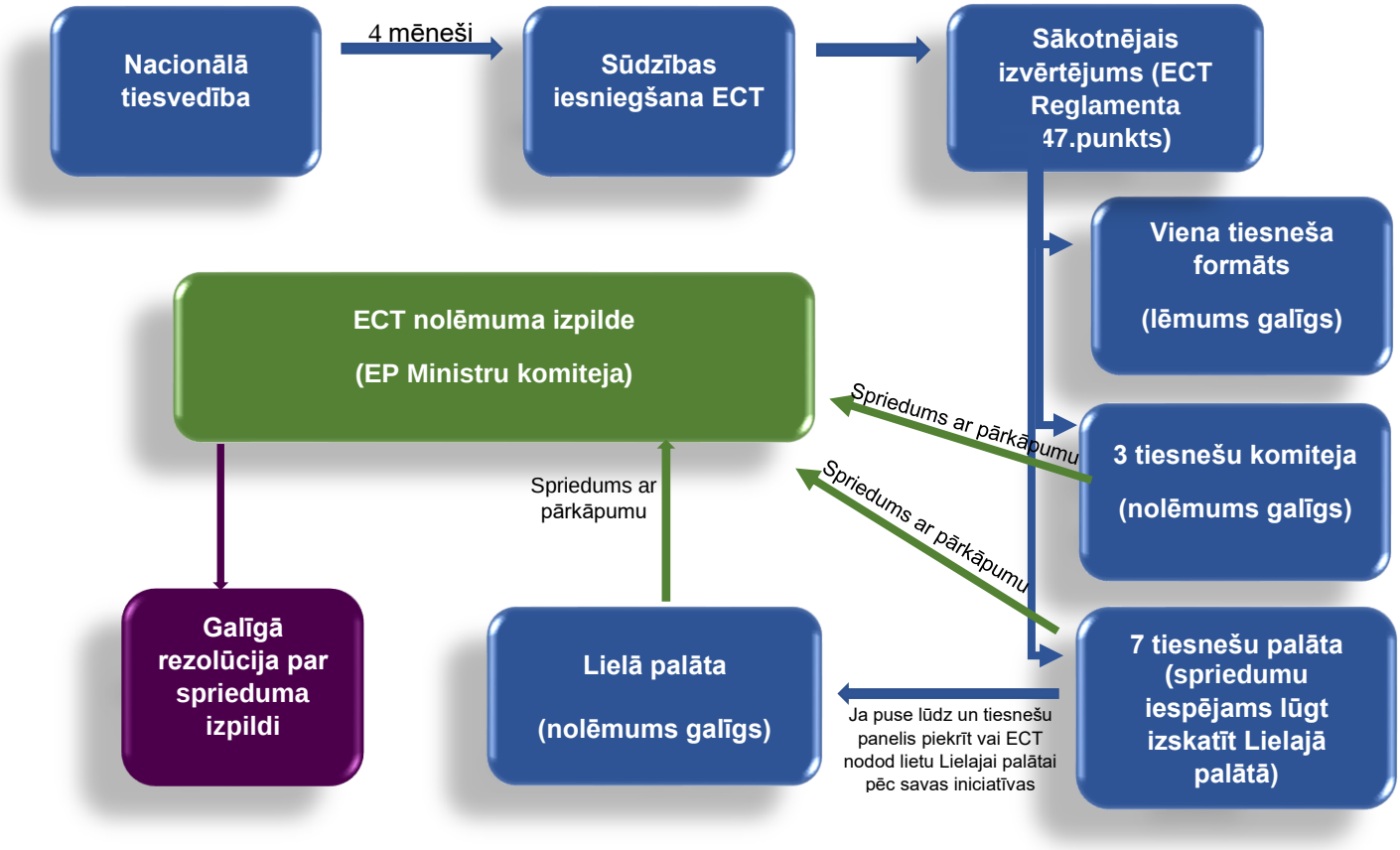
9. Likumsakarīgi, ka papildus Noteikumos uzskaitītajām funkcijām ievērojams Pārstāvja darbs tiek veltīts sadarbībai ar dažādām Ārlietu ministrijas struktūrvienībām, citām iestādēm un institūcijām, sagatavojot viedokļus un atzinumus, analītiskus pārskatus par jautājumiem, kas saistīti ar ECT judikatūru un cilvēktiesībām kopumā. Tādējādi Pārstāvis nacionālā līmenī sniedz ieguldījumu tiesību aktu izstrādē, izglītošanā par cilvēktiesībām, lai novērstu iespējamus ECK pārkāpumus nākotnē. Tāpat jāizceļ arī Pārstāvja un Biroja iesaiste dažādos mācību pasākumos, starptautiskās darba grupās, kā arī nostāju gatavošana attiecībā uz citu valstu progresu ECT nolēmumu izpildē. Piemēram, Pārstāvis un Birojs nodrošina Latvijas pārstāvību arī EP Cilvēktiesību koordinācijas komitejas darba grupās, EP Ministru vietnieku komitejas sēdēs, kas veltītas ECT nolēmumu izpildes uzraudzībai, kā arī koordinē jautājumus par Eiropas Savienības (ES) pievienošanos ECK.

10. 2025.gadā Birojs piedzīvoja ievērojamas personāla izmaiņas, nomainoties teju visam Biroja kolektīvam. 2025.gada nogalē Birojā, neskaitot Pārstāvi, strādāja četras amatpersonas.

III. LATVIJAS PĀRSTĀVĪBA ECT UN ECT NOLĒMUMU IZPILDĒ

11. Atbilstoši ECK 34.pantam pēc nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanas četru mēnešu laikā personām ir tiesības vērsties ar iesniegumu ECT. Papildus individuālajām sūdzībām ECT izskata starpvalstu sūdzības (ECK 33.pants); savukārt līdz ar ECK 16.protokola spēkā stāšanos tā sniedz arī konsultatīvos atzinumus, atbildot uz ECK dalībvalstu augstākā līmeņa tiesu jautājumiem par ECK un tās protokolos garantēto tiesību interpretāciju un piemērošanu.[1] Atbilstoši ECT publicētajai statistikai 2025.gada nogalē ECT izskatīšanu kopumā gaidīja 53 450 lietu, kas ir ievērojams kritums, ja salīdzina ar 2024.gada nogali, kad izskatīšanu ECT gaidīja 60 350 lietu.

12. Pēc iesnieguma saņemšanas ECT ierasti izvērtē tā atbilstību formālajām prasībām, kas izklāstītas ECT Reglamenta 47.punktā. Tikai tad lietu var nodot izvērtēšanai kādā no ECT juridiskajiem formātiem: (a) vienam tiesnesim, kas izskata acīmredzami nepamatotas sūdzības; (b) trīs tiesnešu komitejai, kas izskata lietas, kuru pamatā ir sūdzības par jautājumiem, kuros ir izveidojusies skaidra ECT judikatūra; (c) septiņu tiesnešu palātai, kas izskata visas pārējās lietas un tās lietas, kurās komiteja nevar pieņemt vienbalsīgu nolēmumu. Noteiktos gadījumos, kad lieta skar ECT iepriekš neskatītus jautājumus vai jautājumus, kuros tās judikatūra nav vienveidīga, tā var nonākt izskatīšanai arī ECT Lielajā palātā 17 tiesnešu sastāvā. Tas iespējams divos gadījumos: kad ECT palāta lietu pēc savas iniciatīvas nodot izskatīšanai Lielajā palātā vai tad, ja kāda no tiesvedības pusēm pēc palātas sprieduma lūdz lietu nodot izskatīšanai Lielajā palātā. Pirmajā gadījumā pusēm nav tiesību iebilst pret lietas nodošanu izskatīšanai Lielajā palātā, taču ECT var lūgt pušu viedokli. Otrajā gadījumā – ECT piecu tiesnešu panelis izvērtē puses lūgumu un lemj, vai lietu nodot izskatīšanai Lielajā palātā, balstoties uz puses rakstveidā iesniegtiem apsvērumiem (skatīt vienkāršotu shēmu zemāk).

[1] No ECK 16.protokola procedūras nošķirama ir ECT kompetence sniegt konsultatīvos atzinumus pēc EP Ministru komitejas lūguma, ko tā līdz šim ir darījusi divas reizes. Skatīt: Vītola E.L., Piļka A. *Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 16.protokols – jauns instruments tiesu dialogam*, Jurista Vārds Nr.3(1421), 10.03.2026.

13. Izlemjot ECT iesniegtās sūdzības, ECT pieņem spriedumu vai lēmumu. Visi ECT lēmumi un tie ECT spriedumi, kurus tā pieņēmusi viena tiesneša, komitejas vai Lielās palātas sastāvā, stājas spēkā to pasludināšanas dienā. Tas nozīmē, ka šie lēmumi ir galīgi un nepārsūdzami. Savukārt ECT palātas pieņemtie spriedumi stājas spēkā trīs mēnešus pēc to pasludināšanas, ja neviena no pusēm nelūdz lietas atkārtotu izskatīšanu Lielajā palātā, vai pēc šāda lūguma noraidīšanas (ECK 43.pants). Būtiski atzīmēt, ka, lai gan bieži ECT lēmumiem, ar kuriem tā noraida personu sūdzības kā nepieņemamas izskatīšanai pēc būtības, netiek piešķirta liela uzmanība, tie veido apjomīgu un būtisku ECT judikatūru attiecībā uz priekšnoteikumiem sūdzību pieņemamības izvērtēšanai. Šajos nolēmumos ECT sniedz savu vērtējumu par nacionālā līmenī pieejamiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, skaidro citus sūdzību pieņemamības kritērijus, kā arī arvien biežāk, noraidot sūdzības kā acīmredzami nepamatotas, sniedz skaidrojumu arī par ECK materiāltiesisko normu interpretāciju un piemērošanu konkrētā situācijā. Tāpēc pilnīgai ECT atziņu un prakses izpratnei būtiski apskatīt gan spriedumus, gan lēmumus. Nereti tieši lēmumi palīdz praktiķiem saprast konkrētas ECK garantētās tiesības tvērumu un izvērtēt prognozes iespējamas sūdzības izskatīšanai ECT.

14. Dažādos tiesvedību veidos Pārstāvja darbs var izpausties atšķirīgi. Piemēram, individuālo sūdzību gadījumā Pārstāvis gatavo Latvijas pozīciju un apsvērumus, atbildot uz izvirzītajām sūdzībām, par kurām ECT lūdz valdības apsvērumus, un ECT jautājumiem. Starpvalstu lietās Pārstāvis var gatavot gan iesniegumu pret kādu citu ECK dalībvalsti, gan atbildes apsvērumus, ja kāda cita ECK dalībvalsts vērstos ar iesniegumu pret Latviju. Savukārt konsultatīvā atzinuma procedūrā, kas nodibināta ar ECK 16.protokolu,[2] Pārstāvim būtu tiesības sniegt apsvērumus par jautājumiem, ko ECT būtu uzdevusi Augstākā tiesa vai Satversmes tiesa. Turklāt visās iepriekš apskatītajās lietu kategorijās, kur Latvija nav valsts-atbildētāja vai iesniedzēja, Pārstāvim atbilstoši Ministru kabineta lēmumam ir tiesības lūgt atļauju iesaistīties lietā trešās puses statusā. Šādas tiesības ECK dalībvalstīm paredz ECK 36.pants, un iesaiste iespējama divos dažādos veidos: (a) ja iesniedzējs ir Latvijas valstspiederīgais vai Latvijā reģistrēta juridiska persona, paredzot valstij tiesības iesaistīties lietā un sniegt apsvērumus; (b) ja valsts vēlas sniegt apsvērumus par ECK interpretāciju un piemērošanu, tādējādi paužot valsts nostāju kādā konceptuālā jautājumā. Pēdējā gadījumā, iesaistoties lietā kā trešā puse, Latvija nesniedz vērtējumu par konkrētas lietas faktiem, bet gan viedokli par plašākiem ECK un tās protokolos garantēto tiesību un brīvību interpretācijas un piemērošanas jautājumiem. Turklāt pirmajā gadījumā tās ir valsts tiesības pieprasīt iesaisti trešās puses statusā, bet otrajā gadījumā tās ir tiesības lūgt ECT atļauju iesaistīties lietā.

15. Savukārt pēc ECT nolēmuma (spriedums, kurā konstatēts pārkāpums, vai lēmums par mierizlīguma apstiprināšanu) spēkā stāšanās tā izpildes uzraudzība atbilstoši ECK 46.pantam tiek nodota EP Ministru komitejai, kuras uzdevums ar EP Spriedumu izpildes departamenta atbalstu ir vērtēt, vai nacionālajā līmenī veiktie pasākumi ECT nolēmumā identificēto problēmu novēršanai un risināšanai ir atbilstoši un pietiekami. ECT nolēmumu izpildes gaitā Pārstāvis sniedz informāciju par individuāla rakstura pasākumiem nolēmuma izpildei, piemēram, ECT piešķirtās atlīdzības samaksu vai tiesvedības atjaunošanu nacionālā līmenī, ja tas konkrētā lietā ir piemēroti, un vispārēja rakstura pasākumiem, piemēram, grozījumiem normatīvajā regulējumā, pastāvošās prakses vai judikatūras maiņu. Individuālie pasākumi ir vērsti uz konkrētā iesniedzēja situācijas labošanu, savukārt vispārējie pasākumi – lai novērstu līdzīgu pārkāpumu atkārtošanos. Informāciju par veiktajiem pasākumiem Pārstāvis sniedz rīcības ziņojumā vai rīcības plānā, kas sešu mēnešu laikā pēc nolēmuma stāšanās spēkā jāiesniedz EP Ministru komitejā, kas tos apkopo un publicē Spriedumu izpildes departamenta tiešsaistes datubāzē. Ja Ministru komiteja uzskata, ka valsts īstenotie pasākumi ir pietiekami, lai novērstu gan sekas, kas radītas iesniedzējam konkrētajā lietā, gan līdzīgus pārkāpumus nākotnē, tā pieņem rezolūciju par nolēmuma izpildi, ar ko arī noslēdzas ECT nolēmuma izpildes uzraudzība.

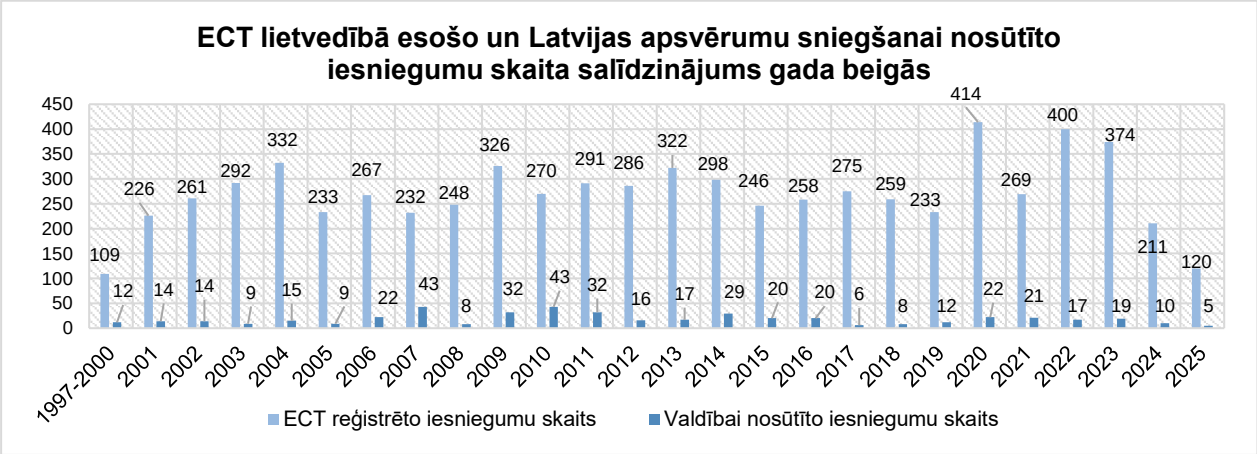
16. Šīs nodaļas turpmākajās sadaļās Pārstāvis sniedz statistisku apskatu par ECT izskatāmajām Latvijas lietām, tostarp aktīvajām tiesvedībām, un 2025.gadā pasludinātajiem nolēmumiem un tendencēm, kā arī ECT spriedumu izpildei veiktajiem pasākumiem. Tāpat Pārstāvis īsumā apskata katru 2025.gadā pasludināto nolēmumu un sniedz ieskatu tajā, kā attīstījusies ECT prakse Latvijas lietās.

[2] Skatīt arī Vītola E.L., Piļka A. *Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 16.protokols – jauns instruments tiesu dialogam*, Jurista Vārds 10.03.2026., Nr.3(1421), pieejams: https://juristavards.lv/zurnals/287593-eiropas-cilvektiesibu-konvencijas-16protokols-jauns-instruments-tiesu-dialogam/.

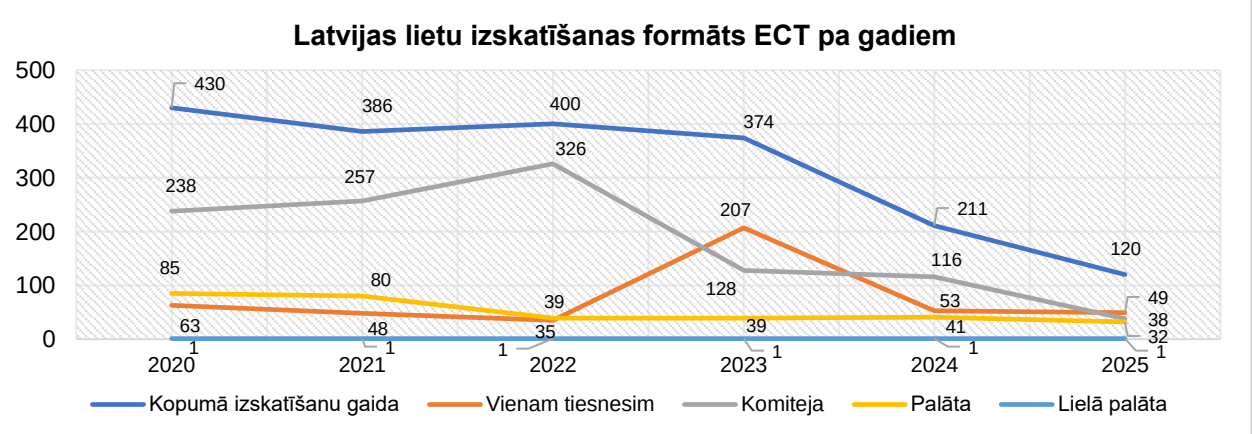
III.1. AKTĪVĀS TIESVEDĪBAS

17. Lai arī precīzs ECT 2025.gadā saņemto iesniegumu skaits, kuros Latvija atzīmēta kā valsts-atbildētāja, nav publiski pieejams, atbilstoši ECT publicētajai statistikai 2025.gadā ECT juridiskajam formātam, tas ir, vienam tiesnesim, komitejai vai palātai, kopumā nodeva izskatīt 220 Latvijas lietas, tostarp iepriekšējos gados iesniegtās. Savukārt kopš ECK spēkā stāšanās Latvijā 1997.gada 27.jūnijā ECT Latvijas valdībai apsvērumus kopumā ir lūgusi sniegt 468 lietās, no kurām piecās lietās 2025.gadā.

18. ECT Latvijas valdības apsvērumus lūdz par proporcionāli nelielu daļu no ECT iesniegtajām sūdzībām, jo vairums tiek noraidītas procesuālu apsvērumu dēļ, valdībai apsvērumus nelūdzot. Tā, piemēram, atbilstoši ECT publicētajai statistikai kopumā 2025.gadā ECT atrisināja 312 Latvijas lietas, no kurām 306 lietās sūdzības noraidīja kā acīmredzami nepamatotas vai procesuālajiem priekšnoteikumiem neatbilstošas vai arī svītroja no ECT izskatāmo lietu saraksta, bet sešas lietas atrisināja ar spriedumu. 2025.gadā ECT viena tiesneša sastāvā kā acīmredzami nepamatotas, tas ir, arī nelūdzot valdības apsvērumus, noraidīja visas sūdzības 288 Latvijas lietās, tostarp tādās, kas iesniegtas agrāk.

19. Ja salīdzina Latviju ar citām ECK dalībvalstīm, 2025.gada nogalē Latvija ieņēma 29.vietu starp 46 ECK dalībvalstīm, skatoties pēc ECT izskatāmo lietu skaita (sākot ar valsti, kam ir lielākais lietu skaits). 2025.gadā ECT no Latvijas saņēma vidēji 1,18 iesniegumu uz 10 000 iedzīvotājiem, ierindojot Latviju 8.vietā starp valstīm, no kurām uz 10 000 iedzīvotājiem vidēji ir visvairāk ECT iesniegtu sūdzību. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, novērojams kritums ne tikai absolūtos skaitļos, bet arī procentuāli attiecībā uz kopējo ECT izskatāmo lietu skaitu, kurās Latvija ir valsts-atbildētāja: ja 2024.gada nogalē izskatīšanu gaidīja 211 lieta, tad 2025.gada nogalē tās bija 120 lietas (41,4% kritums). Līdzīga tendence novērojama arī attiecībā uz lietām, kas nodotas vienam tiesnesim (2024.gada nogalē 53 lietas, 2025.gada nogalē - 49 lietas; aptuveni 7,5% kritums); komitejai (2024.gada nogalē 116 lietas, 2025.gada nogalē – 38 lietas; aptuveni 67,2% kritums); palātai (2024.gada nogalē 41 lieta; 2025.gada nogalē – 32 lietas; aptuveni 21,9% kritums). Arī 2025.gadā ECT turpināja vienu Latvijas lietu izskatīt Lielajā palātā. Tomēr lietu skaita kritums gada nogalē ne obligāti nozīmē, ka ir iesniegts mazāks skaits sūdzību. Izmaiņas var būt saistītas gan ar sūdzību skaita samazinājumu, gan arī ar efektivitāti, kādā ECT risina Latvijas lietas.

20. Kopumā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, 2025.gadā saglabājās tendence, ka ECT izskatāmo Latvijas lietu skaits un arī Latvijas valdībai apsvērumu sniegšanai nosūtīto lietu skaits krītas. Tāpat novērojama tendence procentuāli pieaugt to lietu skaitam, kas nodotas izskatīšanai vienam tiesnesim (2025.gadā 40,8%, bet 2024.gadā – 25,1%) un palātai (2025.gadā 26,7%, bet 2024.gadā – 19,4%). Savukārt komitejas sastāvā izskatāmo lietu īpatsvars samazinājies, atgriežoties pie kādreizējām tendencēm, kad aptuveni trešdaļu ECT izskatāmo Latvijas lietu veido lietas, kas skar labi iedibinātu ECT judikatūru. Šie dati liek domāt, ka palielinās acīmredzami nepamatotu iesniegumu vai citu iemeslu dēļ acīmredzami noraidāmo iesniegumu un sūdzību skaits, kas varētu būt saistīts ar dažādiem iemesliem, tostarp ECT judikatūras attīstību Latvijas lietās saistībā ar nacionālā līmenī pieejamiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai vairākām līdzīga satura lietām, kuras ECT jau ir atrisinājusi iepriekš. Tomēr novērojama arī tendence, ka pieaug to lietu proporcija, ko izskata palāta, kas norāda uz pieaugošo lietu sarežģītību. Šāds secinājums pamatojams arī ar to, ka ECT arvien lielāku uzmanību pievērš to lietu izskatīšanai palātā, kas saistītas ar sarežģītiem ECK interpretācijas un piemērošanas jautājumiem, kas skar ļoti nozīmīgus vai iepriekš nevētītus jautājumus vai kam ir ietekme uz plašāku ECK interpretāciju vai piemērošanu visās ECK dalībvalstīs, kā arī lietas, kuras nav iespējams izspriest vienbalsīgi komitejas sastāvā.

21. Arī Biroja lietvedībā esošo aktīvo lietu skaitam ir tendence samazināties. 2025.gada nogalē Birojam aktīvā lietvedībā bija 55 lietas, tostarp lietas, kurās Latvija bija iesaistījusies trešās puses statusā (2023.gadā – 86 lietas; 2024.gadā – 71 lieta). Šāda tendence skaidrojama ar pēdējos gados salīdzinoši augsto pasludināto nolēmumu skaitu un 2025.gadā Latvijas valdībai nosūtīto lietu skaitu, kas salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem bija daudz zemāks. Tieši 2025.gadā novērojams ievērojams pieaugums ECT atrisināto lietu skaitam, kur Latvija ir valsts-atbildētāja. Tomēr ne visu nosaka skaits. Kā minēts iepriekš, proporcionāli ir pieaudzis to Latvijas lietu skaits, ko ECT izskata palātas formātā. Lai arī ECT joprojām Latvijas valdības apsvērumus lūdz atsevišķās lietās, kur ir izveidojusies skaidra ECT judikatūra, vairākas jaunās lietas skar sarežģītus un dažkārt ECT judikatūrā vispār neskatītus jautājumus. Turklāt atbilstoši ECT 2021.gadā iedibinātajai *Ietekmes stratēģijai* (*Impact Strategy*), ja lietai ir potenciāls būtiski ietekmēt starptautisko vai nacionālo tiesību ietvaru, ECK interpretāciju vai piemērošanu, ja lieta skar sabiedrībā jūtīgus jautājumus vai arī jaunus izaicinājumus cilvēktiesībām, to iezīmē kā potenciālu *Impact* lietu. Pašreiz ik gadu daļa Latvijas valdībai apsvērumu sniegšanai nosūtīto lietu ECT iezīmē kā tādas, kas ietilpst šo *Impact* lietu kategorijā (2024.gadā – sešas lietas; 2025.gadā – viena lieta). Citiem vārdiem sakot, kopumā Latvijas lietu sarežģītība pieaug, un jautājumi, kas ietilpst labi iedibinātā judikatūrā, Latvijas lietās parādās arvien retāk, lai arī nav pavisam izzuduši.[3] 2025.gadā saņemtās piecas lietas, galvenokārt, skāra jautājumus par apcietinājuma piemērošanas un pagarināšanas pamatotību (četras lietas), bet viena lieta – izteiksmes brīvības jautājumus.

22. Atsevišķi vērts izcelt, ka 2025.gada februārī ECT Lielā palāta tiesas sēdē izskatīja lietu *H.M.M. un citi pret Latviju*. Šajā lietā iesniedzēji sūdzas par vairākiem iespējamiem ECK un tās protokolos garantēto tiesību pārkāpumiem saistībā ar migrantu instrumentalizāciju uz Latvijas-Baltkrievijas robežas. Šo lietu kopā ar vēl divām lietām (*R.A. un citi pret Poliju* un *C.O.C.G. pret Lietuvu*), kas skar līdzīgus jautājumus, ECT palāta pēc savas iniciatīvas 2024.gada vidū nodeva izskatīšanai Lielajā palātā. Latvijas valdība lietās ar Poliju un Lietuvu kā valstīm-atbildētājām ir iesaistījusies trešās puses statusā. Kopumā šajās trīs lietās kā trešās puses iesaistījušās vairākas ECK dalībvalstis, EP Cilvēktiesību komisārs un nevalstiskās organizācijas. ECT sēdē papildus iesniedzējiem un valstīm-atbildētājām uzrunu teica Somijas valdības pārstāvis un EP Cilvēktiesību komisārs. Latvijas delegācijas sastāvā papildus Pārstāvim bija Biroja vadītāja un pārstāvji no Iekšlietu ministrijas, Iekšējā drošības biroja un Valsts robežsardzes. Šobrīd nav iespējams precīzi paredzēt, kad ECT pasludinās nolēmumus šajās lietās, bet tas provizoriski gaidāms 2026.gada otrajā pusē.

[3] Skatīt arī, piemēram, Krastiņš U., *Laiks, kad ECT Latvijas lietās skatīja sistēmiskas cilvēktiesību problēmas, ir pagātnē: Eiropas Cilvēktiesību tiesas tiesnesis Dr. iur. Artūrs Kučs intervijā "Jurista Vārdam"*, Jurista Vārds Nr.3(1421), 10.03.2026., pieejams: https://juristavards.lv/zurnals/287586-laiks-kad-ect-latvijas-lietas-skatija-sistemiskas-cilvektiesibu-problemas-ir-pagatne/.

(Latvijas delegācija ECT Lielās palātas sēdē, attēlā no kreisās: Jānis Laimiņš, VRS; Nadīna Ozkanli, IDB; Kristīne Šļujeva, Birojs; Elīna Luīze Vītola; Līva Rudzīte, IeM; Vilnis Vītoliņš, IeM, foto no personīgā arhīva)

23. Papildus resursiem, kas nepieciešami, lai sagatavotos lietas izskatīšanai Lielajā palātā, 2025.gadā Pārstāvja darba apjoms saistībā ar Latvijas interešu pārstāvību ECT gan tiesvedību, gan nolēmumu izpildes ietvaros atspoguļots zemāk pievienotajā tabulā. Tāpat 2025.gada ietvaros Birojs sniedza vairākus komentārus ECT, atbildot uz aicinājumiem par ECT Reglamenta grozījumiem. Turklāt, ņemot vērā ECT darba metožu attīstību īpaši saistībā ar nepilngadīgo personu tiesību aizsardzību, 2025.gadā vasarā jaunus izaicinājumus radīja arī ECT izteiktais lūgums Pārstāvim sazināties ar Latvijas Zvērinātu advokātu padomi pārstāvja nozīmēšanai kādai mazgadīgai personai.

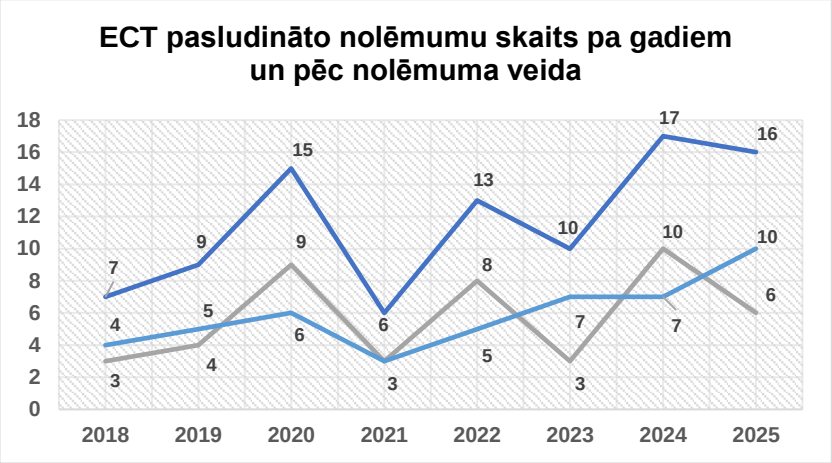
	2021	2022	2023	2024	2025
Saņemto lietu skaits	21	17	19	10	5
Latvijas iesniegtie apsvērumi	19	22	21	16	5
Latvijas iesniegtie papildu apsvērumi	26	17	20	25	15
Ziņojumi Ministru kabinetam	8	8	12	13	8
Rīcības ziņojumi un plāni, citi ar izpildi saistīti dokumenti	7	7	6	10	9
Kopā	60	54	59	64	36

III.2. ECT NOLĒMUMI: STATISTIKA

24. Kopš ECK spēkā stāšanās Latvijā līdz 2025.gada 31.decembrim ECT kopumā Latvijas lietās ir pasludinājusi 417 nolēmumus.[4] Lielākā daļa jeb 191 nolēmums ir lēmumi, ar kuriem sūdzības noraidītas kā nepieņemamas tālākai izskatīšanai vai ar kuriem lietas svītrotas no ECT izskatāmo lietu saraksta, jo iesniedzēji nevēlējās uzturēt savu sūdzību, vai ar kuriem atzīts, ka lieta atrisināta nacionālajā līmenī. ECT ir pasludinājusi arī 51 lēmumu, apstiprinot mierizlīgumu vai valdības iesniegto vienpusējo deklarāciju. No kopumā ECT Latvijas lietās pasludinātajiem 175 spriedumiem, 37 spriedumos ECT nekonstatēja nevienu ECK vai tās protokolos garantēto tiesību pārkāpumu. Tādējādi secināms, ka 2025.gada nogalē no visiem ECT nolēmumiem Latvijas lietās joprojām vairāk ir to nolēmumu, kuros nav konstatēts ECK vai tās protokolu pārkāpums. No 417 nolēmumiem Latvijas lietās 228 ir lēmumi par sūdzību noraidīšanu un spriedumi, kuros pārkāpumi nav konstatēti (~54,7%). Savukārt viens vai vairāki ECK vai tās protokolu pārkāpumi ir konstatēti vai atzīti kopumā 189 nolēmumos (~45,3%).

[4] Ieskaitot tās lietas, par kurām ECT nav lūgusi Latvijas valdības apsvērumus.

25. Kā norādīts iepriekš, 2025.gadā ECT kopumā atrisināja 312 Latvijas lietas. 2025.gadā ECT kopumā pasludināja 16 nolēmumus Latvijas lietās: sešus spriedumus, no kuriem piecos konstatēts viens vai vairāki ECK un tās protokolos garantēto tiesību pārkāpumi, un 10 lēmumus, noraidot personu sūdzības. Ar šiem nolēmumiem ECT kopumā atrisināja 17 lietas[5], turklāt divās no šīm lietām ECT Latvijas valdības apsvērumus nelūdza. Tas nozīmē, ka 15 lietās no visām ECT 2025.gadā atrisinātajām lietām ECT dažādos periodos lūdza Latvijas valdības apsvērumus.

26. Pievēršoties 2025.gadā pasludināto nolēmumu skaitam un veidiem padziļinātāk, Pārstāvis vērš uzmanību, ka Latvijas lietas, kurās 2025.gadā pasludināti nolēmumi, izskatītas palātas un komitejas formātā. Tā, piemēram, trīs no 2025.gadā pasludinātajiem spriedumiem Latvijas lietās ECT izskatīja palāta, bet vēl tikpat – komiteja. Šie pēdējie trīs spriedumi skāra jautājumus, par kuriem ECT jau ir izveidojusies skaidra judikatūra: ECK 5.panta 4.punkts (personīgā brīvība un drošība) par tiesībām iepazīties ar kriminālllietas materiāliem, kas pamato apcietinājuma piemērošanu; ECK 1.protokola 1.pants (tiesības uz īpašumu) un ECK 8.pants (tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību) par kriminālprocesuālo izmeklēšanas darbību pamatotību, samērīgumu, izņemto ierīču atgriešanu, kā arī personām pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu efektivitāti (ECK 13.pants). Savukārt 2025.gadā pasludinātie palātas spriedumi Latvijas lietās skāra vairākus sarežģītus jautājumus: ECK 5.panta piemērošanu brīvības atņemšanas soda izpildes un medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanas kontekstā; ECK 8.panta piemērošanu, skatot jautājumus par pagaidu saskarsmes tiesību īstenošanas kārtību, kad bērna ģimenes locekļi pārtrauc attiecības; un ECK 10.panta (izteiksmes brīvība) un 11.panta (pulcēšanās brīvība) piemērošanu jūtīgos ģeopolitiskajos apstākļos, kad valsts iestādes aizliedz tādu pasākumu noturēšanu, kuru patiesais mērķis ir noniecināt latviešu valodu un Latvijas tautu, slavināt vienas valsts (šajā gadījumā Krievijas) pārākumu pār citu, kurināt naidu un vērsties pret citas valsts (šajā gadījumā Ukrainas) teritoriālo integritāti un suverenitāti. Apskatot ECT 2025.gadā pasludinātos lēmumus, Pārstāvis norāda, ka astoņi no tiem pieņemti komitejas sastāvā, bet divi – palātas sastāvā. No šiem lēmumiem tikai vienu ECT pieņēma ar balsu vairākumu,[6] bet pārējos – vienbalsīgi. 2025.gadā ar lēmumiem ECT sūdzības noraidīja pamatā tādēļ, ka nebija izsmelti nacionālie tiesību aizsardzības līdzekļi vai sūdzības bija acīmredzami nepamatotas. Kopumā nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanas dēļ ECT 2025.gadā noraidīja sūdzības sešās lietās, bet kā acīmredzami nepamatotas – piecās lietās. Tomēr ne visi šie lēmumi noraidīt sūdzības bija ietverti tieši ECT lēmumos; atsevišķos spriedumos ECT iesniedzēju sūdzības noraidīja, līdztekus konstatējot ECK pārkāpumu. Vēl ECT 2025.gadā noraidīja sūdzības tādēļ, ka personas nebija Latvijas jurisdikcijā, tās nebija ievērojušas sūdzību iesniegšanas termiņu, nebija uzskatāmas par iespējama pārkāpuma upuriem ECK 34.panta izpratnē vai sūdzības bija ārpus ECK materiāltiesiskā tvēruma.

[5] ECT ar vienu spriedumu vai lēmumu var atrisināt vairākas lietas. Piemēram, 2025.gadā ECT ar vienu spriedumu lietās *Rodina un Borisova pret Latviju* atrisināja divas lietas.
[6] *Lazdiņš pret Latviju* (iesniegums Nr.15041/16), 2025.gada 13.maija lēmums.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Spriedumu skaits kopā	3	4	9	3	8	3	10	6
Tajā skaitā spriedumi, kuros konstatēti pārkāpumi	1	4	8	2	5	1	8	5
Tajā skaitā spriedumi, kuros nav konstatēti pārkāpumi	2	0	1	1	3	2	2	1
Lēmumi, ar kuriem sūdzības noraidītas pēc valdības apsvērumu saņemšanas (t.sk., ja iesniedzēji vairs nevēlas uzturēt savu sūdzību)	3	3	5	3	4	6	7	8
Lēmumi, ar kuriem sūdzības noraidītas bez valdības apsvērumu lūgšanas	1	2	0	0	1	1	0	2
Lēmumi, ar kuriem apstiprināti mierizlīgumi, vienpusējās deklarācijas	0	0	1	0	0	0	0	0
Nolēmumu skaits kopā	**6**	**7**	**15**	**6**	**13**	**10**	**17**	**16**

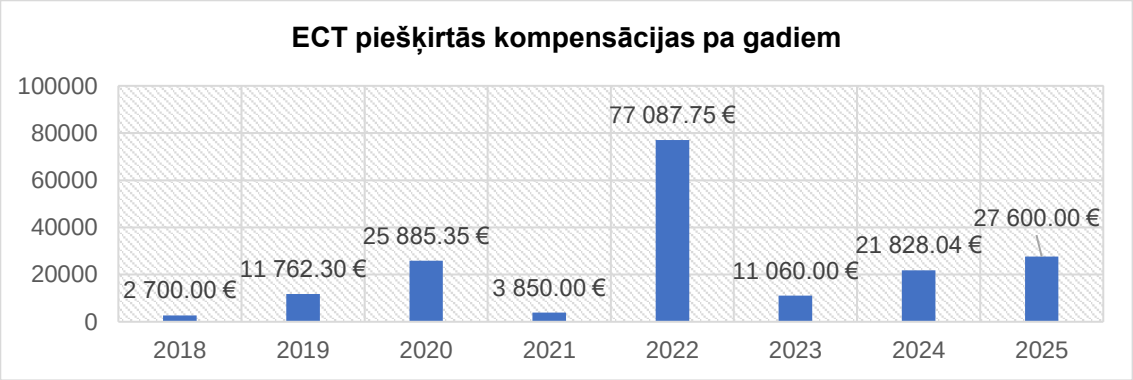
27. Kā jau minēts iepriekšējā rindkopā, vienā iesniegumā persona var būt ietvērusi sūdzības par vairāku ECK un tās protokolos garantēto tiesību iespējamiem pārkāpumiem. Turklāt ECT vērtē katras sūdzības pieņemamību izskatīšanai pēc būtības atsevišķi. Tas nozīmē, ka ECT secinājumi par vienā iesniegumā iekļauto sūdzību pieņemamību un būtību var būt dažādi, jo ECT var atzīt sūdzību par nepieņemamu, neizpildoties kaut vai vienam no ECK 35.pantā iekļautajiem pieņemamības kritērijiem, bet tajā pašā spriedumā konstatēt citu ECK vai tās protokolos garantēto tiesību pārkāpumu vai secināt, ka ECK vai tās protokolos garantēto tiesību pārkāpums nav noticis. Tā, piemēram, 2025.gadā pasludinātajā spriedumā lietā *Krieviņa pret Latviju* ECT iesniedzējas sūdzības par ECK 8.panta pārkāpumu noraidīja, bet līdztekus konstatēja ECK 1.protokola 1.panta un 13.panta pārkāpumu. Savukārt spriedumā lietā *M.A. pret Latviju* iesniedzējas sūdzību par ECK 3.panta (spīdzināšanas un necilvēcīgas apiešanās aizliegums) pārkāpumu ECT noraidīja, jo nebija izsmelti nacionālie tiesību aizsardzības līdzekļi, līdztekus konstatējot iesniedzējas ECK 5.pantā garantēto tiesību pārkāpumu. Arī vairākos lēmumos ECT noraidīja dažādas personu sūdzības. Piemēram, lietā *SIA RT Piedziņas Grupa pret Latviju* ECT daļu iesniedzējas sūdzību noraidīja nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanas dēļ, bet citā daļā tādēļ, ka sūdzības bija ārpus ECK materiāltiesiskā tvēruma.[7]

28. Apskatot ECT 2025.gadā piešķirto kompensāciju apmēru, jāsecina, ka tas gan absolūtos skaitļos, gan procentuāli nedaudz pieauga, sasniedzot 27 600 EUR un veidojot 6,8% no 2025.gadā iesniedzēju kopumā pieprasītajām kompensācijām (407 515,66 EUR).[8] 2024.gadā šis rādītājs bija 0,04%, bet 2023.gadā – 2,5%. 2025.gadā ECT kompensācijas piešķīra četros spriedumos, kuros konstatēts ECK pārkāpums, bet vienā spriedumā ECT kompensāciju nepiešķīra, secinot, ka pārkāpuma konstatācija ir pietiekama taisnīga atlīdzība. Šāds neliels pieaugums absolūtos skaitļos skaidrojams ar vairākiem apsvērumiem. Atbilstoši ECT Prakses vadlīnijām par taisnīgas atlīdzības jautājumiem tā kompensāciju nosaka, ņemot vērā katras lietas individuālos apstākļus, personas skartās intereses, ECT piešķirtās kompensācijas citās līdzīgās lietās, valsts socio-ekonomisko situāciju, kas, cita starpā, balstās arī uz valsts makroekonomiskajiem rādītājiem. Divās lietas, kurās 2025.gadā pasludināti spriedumi, skar ļoti jūtīgus privātuma aspektus. Vēl vienā lietā bija trīs iesniedzēji, tāpēc noteiktās kompensācijas apmērs katrai personai 2500 EUR apmērā kopumā veidoja 7500 EUR. Tāpat pēdējos gados ECT bija novērojusi, ka Latvijas makroekonomiskie rādītāji ir uzlabojušies, tāpēc piešķirto kompensāciju apmērs nedaudz pieauga. Savukārt, pievēršoties procentuālajam rādītājam, jāatzīmē, ka 2025.gadā personas bija lūgušas mazākus kompensāciju apmērus salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem.

29. Kopš ECK spēkā stāšanās Latvijā līdz 2025.gada 31.decembrim ECT taisnīgās atlīdzības piešķīrusi 2 284 240,79 EUR. Tabulā zemāk redzama 2025.gadā ECT piešķirto taisnīgo atlīdzību summa salīdzinājumā ar iesniedzēju pieprasīto summu. Savukārt diagrammā apskatāms, kādas summas ECT kompensācijās piešķīrusi 2018.-2025.gadā.

[7] Plašāka analīze iekļauta pārskata III.3.sadaļā.
[8] Ieskaitot lietās, kurās 2025.gada 31.decembrī nebija spēkā stājies spriedums.

Nolēmums	Iesniedzēju pieprasītās kompensācijas			ECT piešķirtās kompensācijas		
	Kaitējums	Zaudējumi	Tiesāšanās izdevumi	Kaitējums	Zaudējumi	Tiesāšanās izdevumi
Krieviņa pret Latviju	50 000 EUR	-	6 050 EUR	1 600 EUR	-	2 000 EUR
Lembergs pret Latviju	5 000 EUR	-	2 550 EUR	-	-	-
Daniela Uricchio pret Itāliju un 31 citām valstīm	-	-	-	-	-	-
Elena De Conto pret Itāliju un 32 citām valstīm	-	-	-	-	-	-
Lazdiņš pret Latviju	10 000 EUR	-	26 111 EUR	-	-	-
Osis pret Latviju	10 000 EUR	-	3 000 EUR	-	-	-
M.K. v. pret Latviju	20 000 EUR	-	70 EUR	7 500 EUR	-	-
Rodina un Borisova pret Latviju	3 000 EUR	-	-	-	-	-
Škavronskis pret Latviju	8 000 EUR	-	-	-	-	-
Lavreckis pret Latviju	-	20 156,57 EUR	5 840,10 EUR	-	-	-
Kobets pret Latviju	-	-	-	-	-	-
Finbergs pret Latviju	-	-	-	-	-	-
SIA RT Piedziņas grupa pret Latviju	18 184,45 EUR	158 978,27 EUR	22 866,21 EUR	-	-	-
M.A. pret Latviju	-	-	-	9 000 EUR	-	-
SIA TAVEX pret Latviju	12 000 EUR	-	10 709,06 EUR	-	-	-
Rjabiņins un citi pret Latviju	15 000 EUR	-	-	7 500 EUR	-	-
Kopā	**407 515,66 EUR**			**27 600 EUR**		

III.3. ECT NOLĒMUMI: SATURS UN PRAKSES ATTĪSTĪBA LATVIJAS LIETĀS

30. 2025.gadā ECT pasludinātie 16 nolēmumi Latvijas lietās skāra dažādus jautājumus. Ārlietu ministrijas tīmekļa vietnes sadaļā, kas veltīta Pārstāvja darbam,[9] tiek publicēti Biroja sagatavotie kopsavilkumi par katru ECT nolēmumu Latvijas lietās, kas satur kādu saturisku analīzi par personu sūdzībām. Tāpēc turpmākajās rindkopās īsumā izklāstīts 2025.gadā pasludināto ECT nolēmumu saturs un galvenās tēzes, kā arī iezīmēta nolēmuma ietekme uz kopējo ECT praksi Latvijas lietās. Vispirms apskatīti ECT pasludinātie lēmumi, bet pēc tam spriedumi. Paplašinātai nolēmuma analīzei vai pilnam nolēmuma tekstam iespējams piekļūt, izmantojot saites, kas pievienotas nolēmuma nosaukumam.

III.3.1. ECT 2025.GADĀ PASLUDINĀTIE LĒMUMI

31. Lietā ***Lembergs pret Latviju*** iesniedzējs sūdzējās par iespējamu ECK 6.panta 2.punkta pārkāpumu, jo uzskatīja, ka tiešraides televīzijas intervijas diskusijas laikā kādreizējā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra izteikumi pārkāpa nevainīguma prezumpciju. Proti, vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs intervijas laikā minēja, ka iesniedzējs vairākus lēmumus varētu būt pieņēmis interešu konflikta situācijā, kā arī izmantoja spilgtus epitetus, runājot par iesniedzēja darbībām. ECT atzina, ka ministra atsaukšanās uz aktīvu kriminālprocesu pret iesniedzēju radīja saikni starp kriminālprocesu un iesniedzēja kā domes priekšsēdētāja atstādināšanas procesu, kas pamatoja ECK 6.panta 2.punkta piemērojamību. Tomēr, atzīmējot, ka iesniedzēja sūdzības pamatā bija tikai un vienīgi ministra ārpus konkrētās lietas izdarītie izteikumi, nevis kādi nacionālo tiesu vai ar kriminālprocesu saistītu amatpersonu izteikumi, ECT ņēma vērā Kriminālprocesa likuma 19.panta ceturtajā daļā iedibināto tiesību aizsardzības līdzekli – tiesības vērsties pie procesa virzītāja ar sūdzību par publiskiem izteikumiem, kas, personas ieskatā, varētu būt radījuši iespējamu nevainīguma prezumpcijas pārkāpumu –, paredzot šādas sūdzības apmierināšanas gadījumā arī pasākumus iespējamā pārkāpuma novēršanai. Tā kā iesniedzējs nebija izsmēlis šo tiesību aizsardzības līdzekli, atsaucoties uz subsidiaritātes principu, ECT iesniedzēja sūdzību noraidīja.

    Lietā *Lembergs pret Latviju* atzīmējami divi no ECT judikatūras attīstības Latvijas lietās perspektīvas nozīmīgi punkti. Pirmkārt, ECT arī šajā lietā, līdzīgi kā tās 2023.gada lēmumā lietā *Rimšēvičs pret Latviju*, vēlreiz apstiprina, ka Kriminālprocesa likuma 19.panta ceturtajā daļā iekļautais tiesību aizsardzības līdzeklis ir uzskatāms par efektīvu. Tādējādi šis lēmums atgādina personām, ka pirms vēršanās ar sūdzību ECT par ar kriminālprocesu nesaistītu personu izteikumiem, kas, iespējams, aizskar nevainīguma prezumpciju, visupirms ar šādu sūdzību ir jāvēršas pie procesa virzītāja. Jāatzīmē, ka šāds tiesību aizsardzības līdzeklis Latvijā izveidots 2018.gadā, ieviešot ES Direktīvu 2016/343 un atbildot uz ECT judikatūrā iepriekš paustām atziņām par nepieciešamību tieši kriminālprocesuālajā ietvarā izveidot tiesību aizsardzības līdzekli, kas varētu reaģēt uz iespējamiem nevainīguma prezumpcijas pārkāpumiem.[10] Otrkārt, ECT turpina uzsvērt, ka personas vēršanās ar prasību vispārējās jurisdikcijas tiesās par goda un cieņas aizskārumu ar lūgumu atsaukt ziņas, ko šajā gadījumā bija darījis iesniedzējs, lai arī persona izvirza argumentus par nevainīguma prezumpcijas iespējamu pārkāpumu, nav piemērots tiesību aizsardzības līdzeklis sūdzībām par iespējamu nevainīguma prezumpcijas aizskārumu. Proti, šāda tiesību aizsardzības līdzekļa būtība nav novērst vai atlīdzināt iespējamo ECK 6.panta 2.punkta garantijas pārkāpumu. Tādēļ, izvēloties tiesību aizsardzības līdzekļus, personām jābūt rūpīgām un jāņem vērā to mērķis. Kā šajā lēmumā atzīmēja pati ECT, tas būtu pretēji subsidiaritātes principam, ja persona nacionālajā līmenī varētu atsaukties uz vienu pamatu, bet pēc tam iesniegt sūdzību ECT, pamatojoties uz citu.

32. Lietas ***De Conto pret Itāliju un 32 citām valstīm*** un ***Uricchio pret Itāliju un 31 citu valsti***, kur starp valstīm-atbildētājām bija arī Latvija, bija saistītas ar iesniedzēju sūdzībām par iespējamiem ECK 2.panta (tiesības uz dzīvību), 8.panta, 13.panta un 14.panta (diskriminācijas aizliegums)

[9] Biroja sagatavotie kopsavilkumi par ECT secinājumiem ierasti tiek pārpublicēti arī Augstākās tiesas tīmekļa vietnē: https://at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/ect-nolemumu-arhivs/ect-nolemumu-mekletajs, kur pieejami arī vairāki pilni nolēmumu tulkojumi latviešu valodā.

[10] Skatīt, piemēram, *Šantare un Labazņikovs pret Latviju* (iesniegums Nr.34148/07), 2016.gada 31.marta lēmums; *Igars pret Latviju* (iesniegums Nr.11682/03), 2016.gada 31.marta lēmums.

pārkāpumiem klimata pārmaiņu kontekstā. Iesniedzēji šajā lietā apgalvoja, ka valstis nav veikušas pietiekamus pasākumus, lai izpildītu savas apņemšanās mazināt klimata pārmaiņu radītās sekas, tādējādi pārkāpjot savus no minētajām ECK normām izrietošos pienākumus. 2025.gada maijā ECT pieņēma lēmumus, noraidot iesniedzēju sūdzības attiecībā uz Latviju, jo viņi nebija Latvijas jurisdikcijā ECK 1.panta izpratnē. Savukārt attiecībā uz Itāliju ECT šīs sūdzības noraidīja, jo nebija izsmelti nacionālie tiesību aizsardzības līdzekļi, nebija konstatējams, ka iesniedzēji ir iespējami ECK garantēto tiesību pārkāpuma upuri, un sūdzības bija acīmredzami nepamatotas.[11]

Šīs divas lietas, Pārstāvja ieskatā, nav uzskatāmas par kādu īpaši izceļamu jaunumu vai judikatūras pagriezienu ECK piemērošanā klimata pārmaiņu kontekstā. Jau 2024.gada aprīlī ECT Lielā palāta pasludināja trīs nolēmumu komplektu: *Duarte Agostinho un citi pret Portugāli un 32 citām valstīm*, *Verein Klimaseniorinnen Schweiz un citi pret Šveici* un *Careme pret Franciju*,[12] kuru pamatā bija dažādu personu – gados vecāku dāmu, jauniešu un politiķa – sūdzības par iespējamiem ECK pārkāpumiem vairākās ECK dalībvalstīs saistībā ar klimata pārmaiņām un valstu rīcību cīņai ar tām. Lietā *Duarte Agostinho un citi* Latvija bija viena no valstīm-atbildētājām, savukārt *Verein Klimaseniorinnen* lietā Latvija iesaistījās kā trešā puse. Līdzīgi kā 2024.gada nolēmumos, arī 2025.gadā ECT pieturas pie skaidras nostājas, ka valsts jurisdikcija, kas primāri ir teritoriāla, ir priekšnoteikums, lai vērtētu personu sūdzības par iespējamiem to tiesību pārkāpumiem no konkrētas valsts puses. Jau 2024.gadā ECT uzsvēra, ka klimata pārmaiņu kontekstā nav pamata paplašināt tās judikatūrā skaidri un šauri interpretēto ekstrateritoriālās jurisdikcijas konceptu, kam izvirzīti kontroles pār teritoriju vai personām citas valsts teritorijā priekšnoteikumi.[13] Arī 2025.gadā bez īpašiem izvērsumiem šī pozīcija saglabājas tāda pati; tāpēc iesniedzēju sūdzības pret Latviju ECT noraidīja, jo iesniedzēji nebija Latvijas jurisdikcijā, lietās nemaz nelūdzot Latvijas apsvērumus.

33. Lietā ***Lazdiņš pret Latviju*** iesniedzējs sūdzējās par iespējamu ECK 6.panta 1.punktā garantēto tiesību (tiesības uz taisnīgu tiesu) pārkāpumu saistībā ar procesu, kādā varēja pārsūdzēt lēmumu anulēt speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam. Pirms vēršanās ECT iesniedzējs bija vērsies Satversmes tiesā ar konstitucionālo sūdzību par likuma "Par valsts noslēpumu" normu, kas noteica lēmuma anulēt speciālo atļauju darbam ar valsts noslēpumu pārsūdzēšanas kārtību, atbilstību Satversmei. Satversmes tiesa lietā Nr.2016-06-01 atzina apstrīdēto regulējumu par neatbilstošu Satversmes 92.pantam un 106.panta pirmajam teikumam. Pēc visu faktisko apstākļu un valdības argumentu izvērtēšanas ECT pieņēma lēmumu noraidīt iesniedzēja sūdzību, konstatējot, ka iesniedzējs nebija uzskatāms par iespējamu ECK garantēto tiesību pārkāpuma upuri ECK 34.panta izpratnē. Proti, ECT, balstoties uz valdības argumentāciju, secināja, ka Satversmes tiesa bija pieņēmusi iesniedzējam labvēlīgu spriedumu, atzīstot normas par spēku zaudējušām ar kādu brīdi nākotnē, tādējādi faktiski izpildot pirmo no ECK 34.panta izrietošo kritēriju, lai atzītu, ka persona ir zaudējusi upura statusu: pārkāpuma atzīšana nacionālā līmenī. Pievēršoties otrajam kritērijam, ECT uzsvēra, ka iesniedzējs Satversmes tiesai nebija lūdzis, lai apstrīdētās tiesību normas attiecībā uz viņu tiktu atceltas ar atpakaļvērstu spēku, kas, balstoties uz Satversmes tiesas nolēmuma saistošo dabu un iespēju personām lūgt pēc Satversmes tiesas nolēmuma atjaunot pamata procesu, būtu varējis nodrošināt piemērotu iespējamā tiesību pārkāpuma restitūciju, jo atjaunotajā procesā nacionālajām tiesām būtu saistošs Satversmes tiesas spriedums un tā interpretācija par apstrīdēto normu. Ņemot vērā minēto, ECT secināja, ka iesniedzēja paša rīcības dēļ viņam nebija iespējams saņemt atlīdzinājumu par konstatēto pārkāpumu, kā rezultātā ECT uzskatīja, ka viņa sūdzību var noraidīt upura statusa zaudēšanas dēļ.

Pārstāvja ieskatā, šī ir viena no ECT lietām, kur skatīts tieši jautājums par personas kā "aktīva sava pamattiesību aizsargātāja" aspekts saiknē ar personas tiesībām lūgt Satversmes tiesu kādu

[11] Ņemot vērā, ka šajās lietās ECT nesniedza būtisku sūdzību izvērtējumu attiecībā uz Latviju, par šiem nolēmumiem atsevišķi latviešu valodā apkopojums nav gatavots.

[12] *Duarte Agostinho un citi pret Portugāli un 32 citām valstīm* (iesniegums Nr.39371/20), Lielās palātas 2024.gada 9.aprīļa lēmums; *Verein Klima Seniorinnen Schweiz un citi pret Šveici* (iesniegums Nr.53600/20), Lielās palātas 2024.gada 9.aprīļa spriedums; *Careme pret Franciju* (iesniegums Nr.7189/21), Lielās palātas 2024.gada 9.aprīļa lēmums. Plašāks skaidrojums par šiem nolēmumiem un ECT tajos izdarītajiem secinājumiem (Jautājumu un atbilžu veidā) angļu valodā pieejams: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/press-q-a-climate-cases-eng.

[13] Plašāk aicinām skatīt Pārstāvja 2024.gada ziņojumā, kas pieejams Ārlietu ministrijas tīmekļa vietnē: https://www.mfa.gov.lv/lv/media/20030/download?attachment, un tā pielikumā, kā arī ECT tiešsaistes datubāzē HUDOC, meklējot pēc lietas nosaukuma.

normu atzīt par spēku zaudējušu ar atpakaļvērstu spēku.[14] Lietā *Lazdiņš pret Latviju* ECT ņēma vērā Satversmes tiesas praksi, vērtējot, ar kuru brīdi norma, kas atzīta par neatbilstošu Satversmei, būtu atzīstama par spēku zaudējušu, un secināja, ka Satversmes tiesas pieeja ir atšķirīga – tā var atzīt normu par spēku zaudējušu ar kādu brīdi nākotnē, ar sprieduma pasludināšanas dienu vai ar kādu brīdi pagātnē, taču visbiežāk tā normas ar atpakaļvērstu spēku attiecībā uz konkrētu personu atzīst par spēku zaudējušām tad, ja persona ir izteikusi šādu lūgumu, lai arī tam ir atsevišķi izņēmumi.[15] Lietā Latvijas valdība bija izvirzījusi vairākus argumentus, kādēļ sūdzība būtu noraidāma, un lielākā daļa no šiem argumentiem bija tieši saistīta ar to, ka iesniedzējs nebija lūdzis Satversmes tiesu atzīt normu par spēku zaudējušu attiecībā uz viņu ar atpakaļvērstu spēku. Tomēr ECT pieņēma šos argumentus tikai attiecībā uz upura statusu. Pirmkārt, tā atzīmēja, ka Satversmes tiesa bija viennozīmīgi secinājusi, ka iepriekšējais regulējums, kādā pārsūdzēt atteikumu izsniegt atļauju darbam ar valsts noslēpumu, bija pretrunā ar Satversmes 92.pantu un līdz ar to arī iesniedzēja ECK 6.pantā garantētajām tiesībām. Tādējādi, ECT skatījumā, izpildot pirmo kritēriju vērtējumā par to, vai var uzskatīt, ka persona ir zaudējusi savu upura statusu.[16] Attiecīgi, ECT bija būtiski noskaidrot, vai lēmums normu atzīt par spēku zaudējušu ar atpakaļvērstu spēku attiecībā uz iesniedzēju būtu uzskatāms par pietiekamu restitūciju. Atsaucoties uz iepriekšējiem secinājumiem lietās *Larionovs un Tess pret Latviju* un *S.N. un T.D. pret Latviju*,[17] ECT secināja, ka lūgums atjaunot procesu pēc Satversmes tiesas sprieduma, kas ir labvēlīgs personai, kopsakarā ar apsvērumu, ka tiesai, vērtējot personas lūgumu atjaunot procesu un atjaunotajā procesā būtu jāņem vērā Satversmes tiesas sniegtā normas interpretācija un secinājumi, būtu uzskatāms par šādu atlīdzinājumu. Tādēļ iesniedzēja, kuru Satversmes tiesā pārstāvēja advokāti, lēmums nelūgt Satversmes tiesu vērtēt iespēju normas atzīt par spēku zaudējušām ar atpakaļvērstu spēku, bija iemesls, kādēļ viņš nevarēja vēlāk, atsaucoties uz Satversmes tiesas secinājumiem, lūgt atjaunot pamata procesu. ECT uzsvēra, ka iesniedzējam bija jāapzinās šādas rīcības sekas uz turpmākām iespējām gūt labvēlīgu rezultātu savu tiesību aizsardzībai, tādēļ, neveicot visus pieejamos pasākumus savu tiesību aizsardzībai, viņš bija zaudējis upura statusu. Pārstāvja ieskatā, šādas atziņas liecina, ka personām, īstenojot savas tiesības nacionālā līmenī, jābūt rūpīgām, lai efektīvi nodrošinātu iespēju saņemt restitūciju. Turklāt tās vēlreiz apliecina jau iepriekš Latvijas lietās secināto, ka restitūcija var izpausties ne tikai finansiālas kompensācijas veidā, bet arī saturiski – lūdzot pārskatīt iepriekšēju lēmumu. Skatoties uz nākotni, Pārstāvja ieskatā, šis ir būtisks lēmums, kas parāda dažādās šķautnes Satversmes tiesai kā efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim.

34. Lietā ***Osis pret Latviju*** iesniedzējs sūdzējās par iespējamu ECK 6.panta 1.punkta pārkāpumu, uzskatot, ka nacionālās tiesas, izskatot pret viņu vērsto apsūdzību krimināllietā, neievēroja sapratīgu lietas izskatīšanas termiņu. ECT noraidīja iesniedzēja sūdzības, jo nebija ievērots ECK 35.pantā noteiktais termiņš sūdzības iesniegšanai ECT. Proti, ECT norādīja, ka iesniedzējs vairākus mēnešus pēc galīgā nolēmuma krimināllietā bija vērsies tiesā ar pieteikumu par lietas jaunu izskatīšanu. Tādējādi iesniedzējs faktiski bija mēģinājis atjaunot termiņa tecējumu sūdzības iesniegšanai ECT. Ņemot vērā, ka atbilstoši ECT judikatūrai lietas izskatīšana no jauna ir uzskatāma par ārkārtēju tiesību aizsardzības līdzekli, kura izsmelšana, ja vien nav konstatējami kādi īpaši apstākļi, nav nepieciešama pirms vēršanās ar sūdzību ECT, sūdzības iesniegšanas termiņš bija vērtējams no brīža, kad stājās spēkā tiesas spriedums iesniedzēja krimināllietā. Iesniedzot sūdzību ECT pēc tiesas lēmuma atteikt lietu izskatīt no jauna, iesniedzējs bija nokavējis sūdzības iesniegšanas termiņu, un viņa sūdzību noraidīja. Šī lieta faktiski atkārto ECT iepriekš Latvijas lietās paustās atziņas. Piemēram, lietās *Cuško pret Latviju*, *Peršteina pret Latviju*, *Jeronovičs pret Latviju*[18] visās atzīmēts, ka lūgums lietu atjaunot jaunatklātu apstākļu dēļ vai pārskatīt tiesas spriedumu ir uzskatāms par ārkārtēja rakstura līdzekli, kas neietekmē ECK

[14] Vērā ņemams ir arī ECT lēmums lietā *Yelverton Investments B.V. un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.57566/12), 2014.gada 18.novembra lēmums, taču tas saturiski ir atšķirīgs.
[15] Skatīt ECT izmantotos Satversmes tiesas spriedumus lēmuma 44.-49.rindkopā; *Lazdiņš pret Latviju* (iesniegums Nr.15041/16), 2025.gada 13.maija lēmums.
[16] Lai noskaidrotu, vai persona ir zaudējusi upura statusu, ECT noskaidro, vai (1) nacionālā līmenī ir atzīts personas tiesību pārkāpums; un (2) vai persona par pārkāpumu ir saņēmusi restitūciju, kas ir atbilstoša konstatētā pārkāpuma būtībai; paredz iespēju kompensēt pārkāpumu vai labot situāciju.
[17] *Larionovs un Tess pret Latviju* (iesniegums Nr.44520/04 un 19363/05), 2014.gada 25.novembra lēmums; *S.N. un T.D. pret Latviju* (iesniegums Nr.5794/13), 2016.gada 6.decembra lēmums/
[18] *Cuško pret Latviju* (iesniegums Nr.32163/09), 2017.gada 7.decembra spriedums, 36.rindkopa; *Peršteina pret Latviju* (iesniegums Nr.35198/13), 2019.gada 2.aprīļa lēmums, 15.rindkopa; *Jeronovičs pret Latviju* (iesniegums Nr.44898/10), Lielās palātas 2016.gada 5.jūlija spriedums, 120.rindkopa; arī *Schmidt pret Latviju* (iesniegums Nr.22493/05), 2017.gada 27.aprīļa spriedums, 67.rindkopa.

35.pantā noteiktā termiņa sūdzības iesniegšanai tecējumu, ja vien nav īpašu apstākļu, kas pieprasītu izņēmumu no šī pamatprincipa.

35. Trīs no 2025.gadā pasludinātajiem lēmumiem lielākā vai mazākā apjomā saistīti ar tiesu nolēmumu izpildes jautājumiem. Lietā ***Lavreckis pret Latviju*** iesniedzējs sūdzējās par iespējamu ECK 6.panta 1.punktā un 1.protokola 1.pantā garantēto tiesību pārkāpumu, uzskatot, ka Latvija nebija izpildījusi savu pienākumu aizsargāt viņa tiesības uz īpašumu, pieļaujot situāciju, kurā viņš iepriekšējā īpašnieka darbību dēļ uz izsolē iegādāto nekustamo īpašumu nevarēja nostiprināt savas īpašuma tiesības, kā arī atgūt izsolē samaksātās summas. Izvērtējot sūdzību, ECT kā lietas faktisko apstākļu juridiskā interpretētāja uzskatīja, ka lieta būtu skatāma tikai no ECK 1.protokola 1.panta perspektīvas. Savukārt, pievēršoties pušu apsvērumiem, ECT secināja, ka iesniedzējs pirms vēršanās ar sūdzību ECT savu tiesību aizsardzībai nebija izsmēlis nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Proti, iesniedzējs nebija izmantojis iespēju vērsties tiesā ar prasību pret iepriekšējo dzīvokļa īpašnieku atbilstoši Civilprocesa likuma 633.panta ceturtajai daļai, kas noteic, ka ikviens strīds starp ieguvēju, piedzinēju un parādnieku, ja prasība par pārdotas mantas atdošanu atpakaļ natūrā ir apmierināta, izskata tiesa prasības kārtībā. Lai arī iesniedzējs iebilda pret šāda tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti, ECT tam nepiekrita, īpaši uzsverot, ka citā paralēlā procesā par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību Augstākā tiesa bija iesniedzējam tieši norādījusi uz Civilprocesa likuma 633.panta ceturtajā daļā pieejamo tiesību aizsardzības līdzekli kā piemērotu ceļu viņa tiesību aizsardzībai. Turklāt ECT ņēma vērā, ka Latvijas valdības apsvērumos bija sniegti vairāki piemēri, apliecinot šī tiesību aizsardzības līdzekļa pieejamību gan teorijā, gan praksē. Pārstāvis vērš uzmanību, ka šī ir pirmā lieta, kur ECT secinājusi, ka Civilprocesa likuma 633.panta ceturtajā daļā iekļautais tiesību aizsardzības līdzeklis ir efektīvs, tādējādi apstiprinot līdzekļa efektivitāti un uzliekot personām par pienākumu pirms vēršanās ar sūdzību ECT par līdzīgiem jautājumiem šo tiesību aizsardzības līdzekli izsmelt.

Savukārt lietā ***Kobets pret Latviju*** iesniedzējs sūdzējās par ECK 6.panta, 13.panta un 1.protokola 1.panta iespējamiem pārkāpumiem, apgalvojot, ka Latvijas iestāžu un tiesu rīcības rezultātā viņš nevarēja saņemt viņam kā cietušajām kriminālprocesā ar tiesas spriedumu piešķirto kaitējuma kompensāciju pilnā apmērā. Šajā lietā tieši nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu efektivitāte un iesniedzēja paša rīcība ļāva ECT secināt, ka viņa sūdzības ir acīmredzami nepamatotas. Pirmkārt, attiecībā uz sūdzību par ECK 6.pantu, kas saistīta ar izpildu procesa kvalitāti, ECT atzīmēja, ka valstij kontekstā ar privātpersonu strīdu ir pienākums organizēt sistēmu, kas nodrošina iespēju panākt savlaicīgu nolēmumu izpildi, bet valsts nav atbildīga par sprieduma neizpildi, kā pamatā ir citas personas maksātnespēja vai līdzekļu trūkums. Balstoties uz šiem apsvērumiem, ECT atzīmēja, ka sprieduma izpildi šajā gadījumā kavēja nevis valsts iestāžu vai amatpersonu nepietiekama rīcība vai rūpība, bet gan dažādi citi apstākļi: galējā cesionāra saņemtais pagaidu noregulējums civilprocesā un bankas maksātnespēja. Turklāt ECT atzīmēja, ka pats iesniedzējs bija kavējis izpildu procesu, rīkojoties negodīgi un neinformējot nacionālās institūcijas par faktu, ka daļu prasījuma viņš bija cedējis, tādējādi faktiski mēģinot iegūt dubultu labumu. Savukārt attiecībā uz iesniedzēja sūdzību par ECK 1.protokola 1.pantu ECT, atsaucoties uz konkrētās lietas faktiem, norādīja, ka process kopumā nenorādīja uz valsts patvaļīgu vai acīmredzami nepamatotu rīcību, iejaucoties iesniedzēja tiesībās uz īpašumu, jo spriedumu neizpildīja tieši bankas maksātnespējas dēļ. Attiecībā uz iesniedzēja sūdzību par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu trūkumu ECT uzsvēra, ka lietas apstākļi norādīja, ka process bija pietiekami efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis, turklāt iesniedzējam bija pieejami vēl arī citi tiesību aizsardzības līdzekļi.

36. Arī lietā ***SIA "RT Piedziņas grupa" pret Latviju*** iesniedzēja sūdzējās par iespējamiem ECK 6.panta un 1.protokola 1.panta pārkāpumiem saistībā ar nacionālās tiesas nolēmuma izpildes gaitu. Iesniedzēja sūdzējās, ka tiesu izpildītāja nebija izpildījusi nacionālās tiesas lēmumu, ar kuru, izskatot sūdzību par tiesu izpildītājas darbībām Civilprocesa likuma 632.panta kārtībā, tiesu izpildītajai uzlikts par pienākumu izmaksāt iesniedzējai naudas līdzekļus, kas iegūti parādnieces mantas izsoles ceļā. Pievēršoties iesniedzējas sūdzībai par ECK 6.pantu, ECT secināja, ka tā neietilpst šīs normas materiāltiesiskajā tvērumā, uzsverot, ka sūdzības tvēruma noteikšanai izšķiroši ir pašas personas sūdzībā izklāstītie fakti un argumenti. Proti, ECT konstatēja, ka savā sūdzībā iesniedzēja bija argumentējusi tikai par lēmuma, kas pieņemts, izskatot sūdzību par tiesu izpildītājas darbībām, nevis sākotnējā sprieduma pret parādnieci, neizpildi. Savukārt Civilprocesa likuma 632.panta kārtībā pieņemtie lēmumi, ECT vērtējumā, neparedz personas civilo tiesību un pienākumu noteikšanu ECK 6.panta izpratnē, jo šī procedūra paredz vienīgi tiesu izpildītāju

rīcības uzraudzību, nevis mehānismu strīdu izšķiršanai starp konfliktējošām pusēm. Līdzīgi, pievēršoties iesniedzējas sūdzībai par 1.protokola 1.pantu, ECT uzsvēra, ka Civilprocesa likuma 632.panta kārtībā pieņemtais lēmums bija deklaratīvs, tas nenoteica iesniedzējai nekādas jaunas tiesības un tas nebija pakļauts standarta izpildes procedūrai. Ņemot vērā minēto, ECT atzina, ka šajā procesā pieņemtais lēmums neradīja "īpašumu" ECK 1.protokola 1.panta izpratnē, kā rezultātā šī norma nebija piemērojama attiecībā uz iesniedzējas sūdzību. Turklāt ECT konstatēja, ka iesniedzēja nebija izsmēlusi pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo viņa neuzturēja savu kompensācijas prasību pret valsti, bet prasību pret tiesu izpildītāju, kurš atbilstoši kompetento valsts institūciju secinātajam bija atbildīgs par naudas līdzekļu iztrūkumu, viņa vispār neiesniedza; tāpat iesniedzēja bija atteikusies no cietušās statusa kriminālprocesā pret tiesu izpildītāju.

Augšminētajās lietās noteicoši bija divi aspekti: pašu personu izvirzītā argumentācija un darbības nacionālajā līmenī un Latvijā pieejamu efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu adekvāta darbība konkrētajās lietās. Līdz ar to secināms, no vienas puses, ka šīs lietas neatspoguļo kādu īpašu attīstību ECK interpretācijā vai piemērošanā attiecībā uz Latviju, jo ECT secinājumi, noraidot personu sūdzības, bija cieši saistīti ar konkrētas lietas apstākļiem. No otras puses, tie apstiprina vairāku Civilprocesa likuma 76.nodaļā ietverto tiesību aizsardzības līdzekļu efektivitāti. Attiecībā uz Civilprocesa likuma 632.pantu ECT jau iepriekš lietās *Liģeres pret Latviju* un *Zuzāne pret Latviju*[19] bija identificējusi šī tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti attiecībā uz parādnieka un piedzinēja sūdzībām par zvērināta tiesu izpildītāja darbībām nolēmuma izpildes laikā.[20] Tomēr interesanti atzīmēt, ka atšķirībā no iepriekš skatītajām lietām, lietā *SIA RT Piedziņas grupa pret Latviju* ECT norādīja, ka personu sūdzības par zvērinātu tiesu izpildītāju rīcību nav ECK 6.panta materiāltiesiskajā tvērumā. Tādējādi, lai arī to varētu uzskatīt par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli sūdzībām par, piemēram, ieilgušu tiesas sprieduma, kas nosaka personas civilās tiesības un pienākumus, izpildi, sūdzības par Civilprocesa likuma 632.panta kārtībā pieņemta lēmuma iespējamu neizpildi nav ECK 6.panta tvērumā. Tāpat no ECT secinājumiem lietā "*RT Piedziņas Grupa" pret Latviju*, redzams, ka ECT ļoti skrupulozi vērtē personu apgalvojumus, ka kāds tiesību aizsardzības līdzeklis nav bijis efektīvs. Ja persona pati ir uzsākusi piemērota tiesību aizsardzības līdzekļa izsmelšanu, bet vēlāk savu prasību atsauc vai neuztur to, ECT var noraidīt personas apgalvojumu, ka tiesību aizsardzības līdzeklis ir neefektīvs. Tāpat, ja uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli norāda tiesa kāda cita procesa ietvaros, bet persona izvēlas šo tiesību aizsardzības līdzekli tomēr neizmantot, bet gan vērsties ECT, arī tas ir apsvērums, kas ietekmēs ECT vērtējumu.

37. Savukārt lietā ***Finbergs pret Latviju*** iesniedzējs apgalvoja, ka Latvija bija pārkāpusi viņa tiesības uz taisnīgu tiesu, jo viņam civilprocesā tika liegta iespēja saņemt atbildētāja iesniegto pierādījumu, kas saturēja komercnoslēpumu, kopiju. Tāpat iesniedzējs uzskatīja, ka lieta nebija izskatīta taisnīgi un Augstākā tiesa nebija pietiekami pamatojusi lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību. Tā kā ECK neparedz tiesības pieprasīt un saņemt kāda pierādījuma kopijas kā tādas, kā arī neregulē jautājumus par pierādījumu pieņemamību, to svaru un vērtēšanas prasībām, ECT šajā lietā pievērsās pušu līdztiesības un sacīkstes principa ievērošanai, kā arī tiesu sniegtajam pamatojumam nolēmumos. Balstoties uz visiem lietā pieejamajiem materiāliem, ECT iesniedzēja sūdzības noraidīja, jo viņam un viņa advokātam bija tiesības iepazīties ar komercnoslēpumu saturošo pierādījumu, izteikties par to un citiem pierādījumiem un faktiem lietā, iesniegt savus apsvērumus, kā arī visas pārējās tiesības kā citiem procesa dalībniekiem. ECT atzīmēja, ka Latvijas tiesas nevienam rakstiskam pierādījumam lietā nebija piešķīrušas augstāku ticamības pakāpi nekā citam rakstiskam pierādījumam. ECT secināja, ka lietā bija ievērots sacīkstes un pušu līdztiesības princips, noraidot iesniedzēja sūdzības kā acīmredzami nepamatotas šajos aspektos. Attiecībā uz Augstākās tiesas sniegto pamatojumu ECT atgādināja tās labi iedibināto atziņu, ka pienākumu pamatot nolēmumus nevarētu interpretēt kā prasību sniegt atbildi uz ikvienu argumentu. Šī pienākuma apjoms ir atkarīgs arī no lēmuma veida un būtības, ko ietekmē katras lietas apstākļi.[21] Tādējādi ECT uzsvēra, ka ir pieņemami, ka augstākā līmeņa tiesas noraida sūdzību ar salīdzinoši īsu pamatojumu. Konkrētajā lietā tas tā arī bija noticis, un ECT nesaskatīja trūkumus tajā, ka Augstākā tiesa, secinot, ka apelācijas instances

[19] *Liģeres pret Latviju* (iesniegums Nr.17/02), 2011.gada 28.jūnija spriedums, *Zuzāne pret Latviju* (iesniegums Nr.33674/02), 2013.gada 21.maija lēmums.
[20] Salīdzināt ar ECT secinājumiem lietā *Jansons pret Latviju* (iesniegums Nr.1434/14), 2022.gada 8.septembra spriedums.
[21] *Talmane pret Latviju* (iesniegums Nr.47938/07), 2016.gada 13.oktobra spriedums, 28.rindkopa.

tiesas spriedums ir pareizs, ka lietai nav nozīmes vienveidīgas judikatūras veidošanā vai attīstībā, plašāku argumentāciju nesniedza un iesniedzēja sūdzību noraidīja kā acīmredzami nepamatotu.

Neskaitot secinājumu, ka ECK negarantē personām tiesības iegūt kādu pierādījumu kopijas, Pārstāvja ieskatā, galvenās atziņas, kas ņemamas no šīs lietas, ir šādas: (1) lietās par tiesībām uz taisnīgu tiesu ECT lietas faktus vērtē kopumā un atbild uz jautājumu, vai lieta ir izskatīta taisnīgi, nodrošinot pušu līdztiesību un sacīksti; (2) lai arī, patiesi, tiesai, īpaši kasācijas instances tiesai, nav pienākuma atbildēt uz ikkatru personas sūdzību vai argumentu, argumentācijas pienākuma apjoms ir cieši saistīts ar katras lietas sarežģītību, to, cik būtiski ir personas izvirzītie argumenti konkrētajos apstākļos un cik ļoti tie ir izšķiroši lietas rezultātam. Pārstāvis uzskata, ka šie abi punkti ir cieši saistīti ar subsidiaritāti: līdzīgi kā ECT, būdama starptautiska tiesa, darbojas, ņemot vērā nacionālo tiesu izvērtējumu, un pārskata nacionālo tiesu vērtējumu tikai tad, ja rezultāts ir acīmredzami nepamatots vai patvaļīgs, vai nav nodrošinājis taisnīgu procesu; arī nacionālā līmenī – jo zemāka līmeņa tiesa, jo skrupulozāk un ciešāk tai jāatbild uz personas argumentiem, kas ir būtiski lietas iztiesāšanai, bet arvien augstāka līmeņa tiesa nacionālā līmenī redz procesu kopumā, tādējādi spējot novērst pārkāpumus un pārbaudīt, vai rezultāts nav acīmredzami nepamatots vai patvaļīgs, vai nav nodrošinājis taisnīgu procesu, pirms šie argumenti nonāk starptautiskas tiesas redzeslokā.

38. Visbeidzot lietā ***SIA "TAVEX" pret Latviju*** iesniedzēja sūdzējās par iespējamiem ECK 6.panta un 13.panta pārkāpumiem saistībā ar tobrīd aptuveni 12 gadus ilgušo administratīvo tiesvedību, apgalvojot, pirmkārt, ka ir pārkāpts saprātīgs lietas izskatīšanas termiņš un, otrkārt, ka tai nebija pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, lai aizstāvētu savas tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā. ECT iesniedzējas sūdzības noraidīja. Tā atsaucās uz lietā *Guravska pret Latviju* izdarītajiem secinājumiem, ka kompensācijas prasība atbilstoši Satversmes 92.pantam ir efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis situācijā, kad ieildzis civilprocess. Balstoties uz valdības iesniegtajiem prakses piemēriem, ECT šajā lietā, līdzīgi kā iepriekš, secināja, ka Satversmes 92.pantā paredzētais tiesību aizsardzības līdzeklis uzskatāms par efektīvu attiecībā uz iespējami nesamērīgi ieilgušiem administratīvajiem procesiem. Līdz ar to iesniedzējas sūdzību noraidīja tiesību aizsardzības līdzekļa neizsmelšanas dēļ, bet sūdzību par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu trūkumu, attiecīgi, kā acīmredzami nepamatotu. ECT lēmums lietā *Guravska pret Latviju* savā ziņā uzsāka jaunu ēru Latvijas lietās, kas skar jautājumus par efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem sūdzībām par tiesvedības ilgumu. Šim lēmumam sekojuši arī *Klopcovs un citi pret Latviju*, kur jau 2024.gadā ECT secināja, ka arī attiecībā uz administratīvā procesa ilgumu Satversmes 92.pants piedāvā efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli. Tāpat arī lietā *Students un Studente pret Latviju* ECT 2026.gada sākumā atzina šī tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti iespējami ieilguša kriminālprocesa gadījumā.

III.3.2. ECT 2025.GADĀ PASLUDINĀTIE SPRIEDUMI

39. Pievēršoties ECT 2025.gadā pasludinātajiem spriedumiem, Pārstāvis vērš uzmanību, ka lielākā daļa no tiem skāra ECK 5. un 8.pantā garantētās tiesības dažādos aspektos. Vienīgais izņēmums ir ECT spriedums lietā *Rodina un Borisova pret Latviju*, kurā iesniedzējas sūdzējās par iespējamiem pulcēšanās un izteiksmes brīvības pārkāpumiem. Lai arī vairākos 2025.gadā pasludinātajos spriedumos ECT daļu iesniedzēju sūdzības arī noraidīja, tikai vienā spriedumā ECT nekonstatēja nevienu pārkāpumu.

40. Vispirms jāapskata ECT 2025.gada spriedumi, kas skar kriminālprocesuālās darbības. Šādi spriedumi teju ik gadu veido daļu no ECT pasludinātajiem nolēmumiem Latvijas lietās. Tā, piemēram, lietā *Krieviņa pret Latviju* iesniedzēja sūdzējās par iespējamu tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu. Iesniedzēja uzskatīja, ka izmeklēšanas tiesneša lēmums atļaut kratīšanu un ierīču izņemšanu viņas dzīvesvietā un uzņēmuma telpās bija pārāk plašs, bet viņas personīgā datora, mobilā telefona, kā arī uzņēmuma datora servera izņemšana un ilglaicīga neatgriešana – nesamērīga. Attiecībā uz pēdējo iesniedzēja uzskatīja, ka pārkāptas arī viņas tiesības uz īpašumu. Šajā lietā, ECT iesniedzējas sūdzības par elektroierīču izņemšanu bez iepriekšējas pārbaudes, vai tās satur kriminālprocesam nozīmīgu informāciju, noraidīja, jo viņa nebija pārsūdzējusi prokurora lēmumu amatā augstākam prokuroram; bet attiecībā uz izmeklēšanas tiesneša lēmuma tvērumu ECT secināja, ka tas bija pietiekami ierobežots. Vienlaikus ECT konstatēja iesniedzējas tiesību uz īpašumu pārkāpumu, secinot, ka nacionālās institūcijas nebija nodrošinājušas pienācīgu līdzsvaru starp iesniedzējas tiesībām un kriminālprocesuālajām interesēm, vairāk nekā trīs gadus un septiņus mēnešus uzglabājot

kratīšanas laikā izņemtās ierīces, bet nesniedzot saprātīgu skaidrojumu tam, kādēļ tas bija nepieciešams tik ilgi. ECT piešķīra iesniedzējai kaitējumu kompensāciju 1600 EUR apmērā un atlīdzinājumu par tiesāšanās izdevumiem 2000 EUR apmērā.

Vismaz daļēji šo lietu var uzskatīt par 2024.gadā pasludināto spriedumu lietās *N.B. pret Latviju* un *Rutule pret Latviju* līdzinieci, kur visos gadījumos viens no trūkumiem, ko ECT atzīmēja, bija ilgstoša kratīšanas laikā izņemtu elektronisko ierīču neatgriešana personām, kad nevis pašas ierīces bija uzskatāmas par pierādījumu, bet gan tajās ietvertā informācija. Šajā nolēmumu sērijā atklājās, ka iestādēm savulaik atsevišķos gadījumos bija tehniski sarežģījumi pārbaudīt elektronisko ierīču saturu, lai uztaisītu spoguļkopijas un pārbaudītu ierīcēs pieejamo informāciju, laicīgi atgriežot ierīces personām, lai nesamērīgi neietekmētu to iespējas turpināt profesionālo darbību. Tomēr kopš šiem nolēmumiem veikti vairāki pasākumi, lai uzlabotu iestāžu kapacitāti un līdzīgus pārkāpumus nepieļautu.[22] Lietā *Krieviņa pret Latviju* interesants aspekts bija arī jautājums par iesniedzējas tiesībām iesniegt sūdzību tās uzņēmuma vārdā. Valdība apgalvoja, ka uzņēmums, kura telpās veica kratīšanu, ir atsevišķa juridiska persona un tādēļ iesniedzēja nevarēja sūdzēties par savu tiesību pārkāpumu attiecībā uz kratīšanu juridiskās personas telpās, kam pašai būtu tiesības iesniegt sūdzības. ECT šim argumentam nepiekrita. Tā atsaucās uz iepriekš lietā *Ankarcrona pret Zviedriju*[23] izdarītajiem secinājumiem, norādot, ka iesniedzēja kā vienīgā uzņēmuma akcionāre varēja sūdzēties par savu tiesību pārkāpumu, kas izriet no darbībām, kas vērstas pret šo uzņēmumu, jo tās tieši un personiski skāra viņu pašu. Šajā saistībā interesanti atzīmēt, ka, piemēram, lietā *Naumenko un SIA RIX Shipping pret Latviju* ECT noraidīja fiziskas personas sūdzību par uzņēmumā, kura vienīgais īpašnieks un valdes loceklis bija šī fiziskā persona, Konkurences padomes īstenoto iekļūšanu uzņēmuma telpās un izmeklēšanas darbību veikšanu, jo viņš nebija pietiekami pierādījis nedz nacionālā līmenī, nedz ECT procesā, ka šīs Konkurences padomes darbības viņu skāra tieši un personiski.

41. Savukārt atšķirībā no lietas *Krieviņa pret Latviju* lietā *Rjabiņins un citi pret Latviju*, kur iesniedzēji sūdzējās par iespējamu tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu un efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu trūkumu kontekstā ar atļauju veikt speciālo izmeklēšanas darbību (sakaru līdzekļu kontrole), ECT kritizēja izmeklēšanas tiesneša lēmumus un vēlāku tiesas lēmumu nepieņemt iesniedzēju sūdzības. ECT norādīja, ka izmeklēšanas tiesnesis, pieņemot lēmumus atļaut iesniedzēju sakaru līdzekļu kontroli, nebija veicis pienācīgu un individualizētu iejaukšanās iesniedzēju tiesībās uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību samērīguma izvērtējumu. Lai arī iesniedzējiem kriminālprocesā bija dažāds procesuālais statuss, tiesnesis šo aspektu nebija ņēmis vērā un paskaidrojis, kā attiecībā uz katru no iesniedzējiem plānotās izmeklēšanas darbības bija samērīgas. ECT atzīmēja, ka šie lēmumi visi bija identiski, nesniedzot vērtējumu par konkrētiem faktiem un nepietiekami skaidri pamatojot aizdomas, kas tiesnesim bija par katru no personām. Turklāt ECT norādīja, ka Kriminālprocesa likumā paredzētās garantijas, kas bija spēkā attiecīgajā laikā, lai "kompensētu" personas *ex post facto* neinformēšanu par speciālo izmeklēšanas darbību veikšanu, konkrētajā lietā būtībā bija neefektīvas, faktiski liedzot tiesai izvērtēt izmeklēšanas tiesnešu lēmumu pamatotību, likumību un samērīgumu. ECT katram no trim iesniedzējiem piešķīra nemantiskā kaitējuma kompensāciju 2500 EUR apmērā.

Attiecībā uz ECT spriedumu lietā *Rjabiņins un citi pret Latviju* jāizceļ, ka ECT nenoraida valdības argumentu, ka ne vienmēr ir nepieciešama personas *ex post facto* informēšana par veiktajām izmeklēšanas darbībām. Tā vietā pārkāpuma pamatā bija tas, ka sākotnējā kontrolē (izmeklēšanas tiesneša lēmumi) bija trūkumi un pat pēc tam, kad personas uzzināja par veikto sakaru līdzekļu kontroli, tiesa nepamatoti atteicās pieņemt viņu sūdzības par izmeklēšanas tiesneša lēmumiem, tādējādi nenodrošinot personai pietiekamas garantijas, lai aizsargātu savas tiesības pret iespējamu nesamērīgu iejaukšanos. Lai arī Kriminālprocesa likuma 339.panta trešā daļa uzskatāma par speciālo normu šādos gadījumos, paredzot personām tiesības lūgt pārvērtēt šādus izmeklēšanas tiesnešu lēmumus 10 dienu laikā no brīža, kad persona uzzina par šādu darbību veikšanu, konkrētajā lietā bija pieļauta kļūda, piemērojot vispārējo regulējumu – Kriminālprocesa likuma 339.panta pirmo daļu. Līdz ar to secināms, ka tā bija nepareiza normas piemērošana individuālā situācijā, nevis sistēmiska problēma regulējumā vai tiesu praksē.

42. Lietā ***Škavronskis pret Latviju*** iesniedzējs sūdzējās par iespējamu ECK 5.panta 4.punkta pārkāpumu, jo iesniedzējam un viņa aizstāvim bija liegta piekļuve materiāliem, kas pamatoja lēmumu piemērot apcietinājumu. ECT savā spriedumā atzina, ka ir noticis iesniedzēja tiesību

[22] Skatīt vairāk informācijas šī ziņojuma III.4. sadaļā.
[23] *Ankarcrona pret Zviedriju* (iesniegums Nr.35178/97), 2000.gada 27.jūnija lēmums.

pārkāpums. Šis spriedums no juridiskā viedokļa ir līdzīgs 2024.gada ECT spriedumam lietā *Sprūds un citi pret Latviju*, kur ECT secināja, ka iestāžu izsniegtā informācija, kas saturēja lēmumu par personas atzīšanu par aizdomās turēto, aizturēšanas protokolu, ierosinājumu apcietinājuma piemērošanai, kratīšanas protokolus un dažādus lēmumus par rīcību ar personas īpašumu, nebija pietiekama, lai persona varētu efektīvi izmantot savas aizstāvības tiesības. Lietā *Škavronskis pret Latviju* iesniedzējam nebija sniegta arī šī informācija, bet viņa lūgumi iepazīties ar informāciju, kas pamatoja lēmumu par apcietinājuma piemērošanu, vai nu netika izskatīti vai arī tos noraidīja. ECT savā spriedumā uzsvēra pušu līdztiesības principu, norādot, ka materiāli, kuri pamato apcietinājuma piemērošanu, ir nepieciešami efektīvai aizstāvībai un, lai gan izmeklēšanas noslēpums ir aizsargājams, tas nav pamats būtiski ierobežot tiesības iepazīties ar apcietinājumu pamatojošajiem materiāliem. Tādējādi ECT uzsvēra, ka Kriminālprocesa likuma 60.^{2}panta trešās daļas 1.punktā garantētās personas tiesības iepazīties ar tiem lietas materiāliem, ar kuriem pamatots ierosinājums piemērot ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, nedrīkst tikt nesamērīgi ierobežotas. Savukārt iesniedzēja kompensācijas prasību par nemantisko kaitējumu 8 000 EUR apmērā ECT noraidīja, secinot, ka pārkāpuma konstatēšana ir pietiekama taisnīga atlīdzība. Vērtējot iesniedzēja lūgto kompensāciju, ECT uzsvēra, ka tā nevar spekulēt par to, vai tad, ja iesniedzējam būtu izsniegti nepieciešamie dokumenti, tiesas būtu lēmušas citādi, tas ir, nepiemērot apcietinājumu. Tādējādi nebija iespējams konstatēt cēloņsakarību starp iesniedzēja tiesību pārkāpumu un viņa apgalvojumiem par kaitējumu. Jau 2024.gadā apskatot ECT secinājumus lietā *Sprūds un citi pret Latviju*, Pārstāvis atzīmēja, ka lietas par personu tiesībām iepazīties ar materiāliem, kas pamato apcietinājuma piemērošanu, ir atgriezušās ECT redzeslokā Latvijas lietās. Proti, lai gan pēc tam, kad 2015.gadā ECT pasludināja spriedumu lietā *Miķelsons pret Latviju*, kā rezultātā tika grozīts arī Kriminālprocesa likums, nostiprinot personu, kurām tiesības uz aizstāvību, tiesības iepazīties ar materiāliem, kas pamato apcietinājuma piemērošanu, ECT Latvijas valdībai apsvērumus par līdzīgām sūdzībām nelūdza, ap 2022.gadu šīs lietas atgriezās. Kā ziņots jau iepriekš,[24] kopš laika, kad norisinājās lietu *Škavronskis pret Latviju* un *Sprūds un citi pret Latviju* pamatā bijušie notikumi, vairākkārt ir grozīts Kriminālprocesa likums. Šobrīd Kriminālprocesa likuma 60.^{2}panta trešā daļa vairs neparedz atzīmi, ka tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, kas pamato apcietinājuma piemērošanu jānodrošina "ciktāl šāda piekļuve neapdraud citu personu pamattiesības, sabiedrības intereses un netraucē kriminālprocesa mērķa sasniegšanu", kas bija ietverta iepriekšējās redakcijās pēc sprieduma lietā *Miķelsons pret Latviju*.

43. Lietā ***M.A. pret Latviju*** iesniedzēja sūdzējās par ECK 3.panta atsevišķi un kopsakarā ar 13.pantu un 5.panta 1.punkta iespējamajiem pārkāpumiem, jo gandrīz sešus mēnešus viņa turpināja izciest brīvības atņemšanas sodu ieslodzījuma vietā, tostarp cietuma slimnīcā, kur, kā iesniedzēja apgalvoja, viņai netika nodrošināta pienācīga ārstēšana, lai arī tiesa paralēlā kriminālprocesā bija pieņēmusi lēmumu par viņas ievietošanu psihiatriskajā slimnīcā. ECT spriedumā noraidīja iesniedzējas sūdzību par ECK 3.pantu, jo iesniedzēja nebija izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, bet piesaistīto sūdzību par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu trūkumu, līdzīgi kā lietā *SIA TAVEX pret Latviju*,[25] ECT noraidīja kā acīmredzami nepamatotu. Vienlaikus ECT uzskatīja, ka iesniedzējas turēšana ieslodzījuma vietā pēc lēmuma par viņas ievietošanu psihiatriskajā slimnīcā pārkāpa viņas ECK 5.pantā garantētās tiesības uz personisko brīvību. ECT norādīja, ka nacionālās tiesas nebija saskaņojušas savas darbības divos paralēlos kriminālprocesos pret iesniedzēju un, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, piešķīra iesniedzējai kompensāciju 9000 EUR apmērā. ECT piekrita, ka nacionālā līmenī varētu būt nepieciešams noteikts brīdis un procedūras, lai pārvietotu personu no ieslodzījuma vietas uz psihoneiroloģisko slimnīcu, taču konkrētajā gadījumā tas bija pārāk ilgs laiks un institūciju pārlieku lielais formālisms un nespēja koordinēt pasākumus radīja iesniedzējas tiesību pārkāpumu.

    Arī šis spriedums, Pārstāvja ieskatā, ļauj 2025.gadu dēvēt par tiesību aizsardzības līdzekļu gadu. Lietā *M.A. pret Latviju* ECT atkārto jau sen zināmo un neaizmirsto, ka personas sūdzības par apstākļiem ieslodzījuma vietā administratīvā procesa kārtībā, kas tostarp paredz iespēju personām lūgt pagaidu noregulējumu,[26] ir uzskatāms par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli, kas izsmeļams pirms vēršanās ar sūdzībām ECT. Izskatāmajā lietā, kur laika aspektam bija īpaša

[24] Pārstāvja 2024.gada pārskats, pieejams: https://www.mfa.gov.lv/lv/media/20030/download?attachment.
[25] Skatīt 38.rindkopu iepriekš.
[26] Skatīt, piemēram, *Āboliņš pret Latviju* (iesniegums Nr.27979/08), 2014.gada 9.decembra lēmums; arī *Kočegarovs pret Latviju* (iesniegums Nr.14510 un divi citi), 2014.gada 18.novembra lēmums; *Jegorovs pret Latviju* (iesniegums Nr.53281/08), 2014.gada 1.jūlija lēmums, 110.-111.rindkopa; *D pret Latviju* (iesniegums Nr.76680/17), 2024.gada 11.janvāra spriedums.

nozīme, jo iesniedzēja bija pēc iespējas ātrāk jāpārvieto uz psihoneiroloģisko slimnīcu, lai izpildītu paralēlajā krimināprocesā pieņemto lēmumu, ECT uzsvēra, ka administratīvajā procesā iesniedzējai bija tiesības lūgt arī pagaidu noregulējumu. Arī Veselības inspekcijas vārds tika locīts šajā lietā: valdība bija argumentējusi, ka papildus pieteikumam administratīvajā tiesā iesniedzējai bija iespēja vērsties arī Veselības inspekcijā ar sūdzību par ieslodzījuma vietā sniegto veselības aprūpi. Lai arī ECT atsevišķi Veselības inspekcijas kā tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti nevērtēja, šiem jautājumiem ECT ir pieskārusies lietās *Jegorovs pret Latviju* un *Antonovs pret Latviju*, atzīmējot, ka Veselības inspekcijas lēmums jebkurā gadījumā būtu pārsūdzams administratīvajās tiesās, un tādējādi pieprasot personām izsmelt šo tiesību aizsardzības līdzekli attiecībā uz sūdzībām par ieslodzījuma vietā sniegtās veselības aprūpes kvalitāti. Turklāt būtiski uzsvērt, ka ECT nepārliecināja iesniedzējas arguments, ka veselības stāvokļa dēļ viņai bija tiesības šo līdzekli neizsmelt. ECT vērsa uzmanību, ka viņas pārstāve nacionālā līmenī bija iesniegusi vairākas sūdzības dažādām institūcijām, kā arī bija iesniegusi sūdzību ECT. Šo iemeslu dēļ ECT secināja, ka fakti liecināja, ka iesniedzējas situācija nevarēja būt par pamatu paredzēt viņai izņēmumu attiecībā uz pienākumu izsmelt nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Neaizmirsīsim, ka personas paša izvēlēta pārstāvja ECT (un nacionālajā līmenī) rīcība ir uzskatāma par iesniedzēja rīcību, un pārstāvja lēmumi vai kļūdas, aizstāvot iesniedzēja intereses, ir uzskatāmas par pašas personas lēmumiem vai kļūdām.[27]

Pievēršoties ECT secinājumiem par ECK 5.panta piemērošanu, interesanti atzīmēt arī, ka ECT iesniedzējas brīvības atņemšanu vispirms (saiknē ar soda izpildi par notiesājošu spriedumu) saistīja ar 5.panta 1.punkta (a) apakšpunktu, taču tiklīdz tika pieņemts lēmums par nepieciešamību iesniedzēju pārvietot uz psihoneiroloģisko slimnīcu uz sešiem mēnešiem – 5.panta 1.punkta (e) apakšpunktu. Citiem vārdiem, iesniedzējas brīvības atņemšana līdz ar tiesas lēmuma pieņemšanu no sodoša rakstura pārgāja uz terapeitisko/ ārstniecisko raksturu. Samērā loģiska pieeja, kas ir balstīta uz skartā indivīda perspektīvu un maksimālu aizsardzību situācijā, kad ir pieņemts ekspertīzē pamatots lēmums par personas veselības stāvokli, nevis paralēlo procesu perspektīvu un dažādo formālo lēmumu pieņemšanu. Tā saskan arī ar šobrīd noteikto Krimināprocesa likuma interpretāciju, atbilstoši kurai lēmums par personas ievietošanu psihoneiroloģiskā slimnīcā (neatkarīgi no tā, kāds ir šī lēmuma iemesls – ekspertīze, medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi u.tml.) – ir prioritārs un tātad izpildāms uzreiz, pat ja persona turpina izciest citā krimināprocesā piespriestu brīvības atņemšanas sodu un vēl paralēli būtu risināms jautājums par personas atbrīvošanu no turpmāka soda izciešanas šajā krimināprocesā.

44. Lietā *M.K. pret Latviju* ECT pasludināja spriedumu, secinot, ka, nacionālajai tiesai, neizskatot iesniedzējas (bērna ģimenes locekles) lūgumus noteikt pagaidu saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību līdz galīgajam nolēmumam procesā par saskarsmes tiesībām ar bērnu, Latvija nebija izpildījusi ECK 8.pantā ietverto pozitīvo pienākumu un nebija rīkojusies ar nepieciešamo rūpību. Proti, ECT secināja, ka nacionālās tiesas atteikums un vilcināšanās skatīt iesniedzējas pieteikumu par pagaidu saskarsmi bija nepamatots. Savukārt apgalvojums, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 244.^{10}panta desmito daļu, ka rajona tiesa bija gatava izskatīt lietu pēc būtības, pieprasītu, ka šāda izskatīšana notiktu drīz pēc lēmuma pieņemšanas, taču šajā lietā izskatīšana pēc būtības notika vairāk nekā sešus mēnešus vēlāk. Tā rezultātā iesniedzējai bija liegta saskarsme ar bērnu laikā, kad norisinājās pamata tiesvedība, kas būtiski ietekmēja viņas attiecības ar bērnu un līdz ar to arī gala iznākumu pamata procesā. ECT piešķīra iesniedzējai kompensāciju 7500 EUR apmērā.

Pārstāvis vērš uzmanību, ka daļu iesniedzējas sūdzību ECT arī noraidīja, atsaucoties uz faktu, ka viņas pārstāve nacionālā līmenī bija atsaukusi pieteikumus par pagaidu saskarsmes kārtību, taču tam nebija nozīmes uz lietas pamatjautājuma risinājumu. Kopumā ECT nosodīja acīmredzami nepamatoto formālismu un kavēšanos Latvijas pirmās instances tiesas rīcībā, īpaši ņemot vērā, ka Civilprocesa likuma regulējums paredz mēnesi lēmuma par pagaidu saskarsmes īstenošanas kārtības noteikšanu pieņemšanai. Vēl pirms savus secinājumus par rajona tiesas rīcību bija sniegusi ECT apelācijas instances tiesa šādu pirmās instances tiesas rīcību bija nosodījusi, asi kritizējot bezdarbību no tiesas puses. Tomēr, ievērojot, ka ECT bija sadalījusi vienu procesu par vecāka un bērna saskarsmi un pagaidu saskarsmi dažādos laika posmos, piesaistot šos posmus pieteikumiem par pagaidu saskarsmes kārtības noteikšanu, un apgabaltiesa nebija

[27] Salīdzināt, piemēram, arī *Lazdiņš pret Latviju* (iesniegums Nr.15041/16), 2025.gada 13.maija lēmums; *M.K. pret Latviju* (iesniegums Nr.26035/23), 2025.gada 3.jūlija spriedums, 68.-69.rindkopa; *Martinsons pret Latviju* (iesniegums Nr.4200/19), 2023.gada 14.septembra lēmums.

kritizējusi tieši vienu konkrētu bezdarbības posmu, ECT noraidīja valdības argumentu par to, ka iesniedzēju vairs nevar uzskatīt par iespējama pārkāpuma upuri.[28] Pārstāvja ieskatā, nav šaubu ka ilgstoša kavēšanās ar lēmumu pieņemšanu, bāriņtiesas novērtējuma par bērna labākajām interesēm ignorēšana un nepareiza nacionālo tiesību normu piemērošana, kas rada nelabvēlīgas sekas bērna saiknei ar ģimenes locekli, neatbilst ECK 8.panta prasībām. Latvijas ECT lietu lādītē kopumā ir maz lietu, kas saistītas ar vecāku un bērnu attiecību jautājumiem, taču lieta *M.K. pret Latviju*, līdztekus salīdzinoši nesenajam spriedumam lietā *E.K. pret Latviju* izgaismoja atsevišķus trūkumus institūciju pieejā jautājumos, kas saistīti ar bērna labāko interešu aizsardzību ģimenes locekļu attiecību iziršanas gadījumā. Lietas viennozīmīgi ir sarežģītas, un ir saprotams, ka institūcijām ir jāpieņem pamatoti un apdomāti lēmumi, taču situācijā, kur nav konstatējams apdraudējums bērna labākajām interesēm, kavēšanās nedrīkst notikt uz bērna un ģimenes locekļa saiknes rēķina. Ja vienā gadījumā tas bija pārliekais formālisms un iestāžu nepietiekama sadarbība, risinot ģimenes konfliktu, kur viens vecāks pretdarbojas, tad otrā – tas bija pārliekais formālisms tiesas rīcībā.

45. Visbeidzot, lietā ***Rodina un Borisova pret Latviju*** ECT konstatēja, ka aizliegums rīkot pasākumus, kuru mērķis bija slavināt Krievijas pārākumu, noniecināt latviešu valodu un Latvijas tautu, kā arī vērsties pret Ukrainas teritoriālo integritāti un suverenitāti un atbalstīt Krievijas militārās darbības Ukrainas austrumos, bija pamatots. Proti, lietas pamatā bija iesniedzēju sūdzības par iespējamu ECK 10.panta un 11.panta pārkāpumu, liedzot biedrībai "Rodina" sapulces un gājiena rīkošanu 2014.gada 9.maijā Rīgā, bet A.Borisovai rīkot sapulci pie Ukrainas vēstniecības Rīgā 2014.gada 23.septembrī. Lai gan pasākumu deklarētais mērķis bija "Latvijā dzīvojošo krievu pulcēšana, lai izveidotu cilvēku ķēdi", atbalstot "krievu skolas" un "demonstrācija bruņoto konfliktu apturēšanai Ukrainā", Latvijas kompetentās iestādes un tiesas secināja, ka pieteikto pasākumu patiesais mērķis bija pilnīgi cits. Savā vērtējumā ECT atgādināja, ka tiesības uz pulcēšanas brīvību nevar tikt izmantotas, lai vājinātu vai iznīcinātu demokrātiskās sabiedrības ideālus un vērtības. Pievēršoties konkrētās lietas apstākļiem, ECT ņēma vērā Latvijas ģeopolitisko situāciju, pieteikto sapulču un gājiena norises vietu un laiku, secinot, ka, ņemot vērā nacionālo tiesu izvērsto analīzi un vērtējumu un kompetento drošības iestāžu atzinumus, ko tiesas bija rūpīgi vērtējušas, aizliegums rīkot sapulces un gājienu bija pamatots un samērīgs.

Spriedums lietā *Rodina un Borisova pret Latviju* pamatoti slavē nacionālās tiesas to skrupulozajā vērtējumā par plānoto pasākumu patiesajiem mērķiem, sabiedrības noskaņu, ģeopolitiskos apstākļus, arī nepieciešamību aizsargāt demokrātiskas valsts vērtības un iekārtu, sniedzot izvērstu samērīguma analīzi jautājumā par iejaukšanos biedrības un personas tiesībās uz izteiksmes brīvību. Lai arī ECT šajā lietā atteicās piemērot ECK 17.pantu ar atsauci uz pašaizsargājošas demokrātijas principu, ko Latvijas valdība bija lūgusi, tā ļoti smagi kritizēja ideju, ka pasākumos bija plānots sludināt Krievijas varenību, noniecināt latviešu valodu un nāciju, kā arī slavināt Krievijas agresīvās militārās darbības Austrumukrainā, tostarp Krimā, norādot, ka demokrātiskā sabiedrībā šādiem pasākumiem vietas nav. Plašākā šīs lietas kontekstā vērts atzīmēt divas lietas. Pirmkārt, pašu spriedumu pasludināja vienu dienu pēc tam, kad ECT pasludināja spriedumu lietā *Ukraina un Nīderlande pret Krieviju*, konstatējot Krievijas atbildību par sistēmiskiem cilvēktiesību pārkāpumiem Ukrainas teritorijās, kur pirmā prettiesiski īstenoja efektīvu kontroli, tostarp saistībā ar 2022.gada 24.februārī uzsākto pilna mēroga agresiju pret Ukrainu. ECT spriedumā lietā *Rodina un Borisova pret Latviju* ir tieša atsauce uz ECT secinājumiem lietā *Ukraina un Nīderlande pret Krieviju*, un ECT vērtējums Latvijas lietā būvējas tieši uz un saiknē ar secinājumiem un faktiem, kas redzami starpvalstu lietā pret Krieviju. *Ukrainas un Nīderlandes* lietā īpaši iezīmēta Krievijas amatpersonu agresīvā ārpolitika un retorika attiecībā uz Baltijas valstīm, Poliju un Moldovu, kas nav savietojama ar ECK mērķiem un būtību.[29] Otrkārt, spriedums lietā *Rodina un Borisova pret Latviju* papildina iepriekš pasludinātos *Gapoņenko pret Latviju* un *Ždanoka pret Latviju (Nr.2)* nolēmumus, kuros iezīmēts Latvijas kā Krievijas kaimiņvalsts ģeopolitiskais stāvoklis, drošības izaicinājumi un leģitīmais pamats satraukties par savu teritoriālo integritāti, drošību un demokrātisko iekārtu, kas Latvijai paredz plašāku rīcības brīvību šo vērtību aizsardzībai. Turklāt lietā faktiskie apstākļi norisinājās 2014.gadā, un ECT argumentācija, atsaucoties uz kompetento drošības iestāžu vērtējumu, kā arī domes un tiesu apsvērumiem, norāda, ka arī 2014.gadā situācija Latvijā nebija salīdzināma ar iepriekš,

[28] Skatīt iepriekš kritērijus statusa piemērošanai šī ziņojuma 33.rindkopā pie lietas *Lazdiņš pret Latviju*.
[29] *Ukraina un Nīderlande pret Krieviju* (iesniegumi Nrs.8019/16 un trīs citi), 2025.gada 9.jūlija Lielās palātas spriedums, 175.rindkopa.

piemēram, 2006.gada lietā *Ždanoka pret Latviju* konstatēto.[30] Papildus iepriekšējos nolēmumos ietvertajiem novērojumiem lietā *Rodina un Borisova pret Latviju* saskatāmi arī vairāk vai mazāk garāmejoši novērojumi arī par citiem Latvijas sabiedrībai nozīmīgiem aspektiem: kādreizējā pieminekļa Uzvaras parkā simbolika, tautiešu politika kā Krievijas ārpolitikas instruments un citi.

III.4. ECT NOLĒMUMU IZPILDE

46. Nacionālajā līmenī ECT nolēmumu, ar kuriem konstatēts ECK vai tās protokolos garantēto tiesību pārkāpums, izpilde aizsākas ar Biroja informatīvo ziņojumu Ministru kabinetam. Šajā ziņojumā iekļauj izklāstu par ECT secināto, analīzi par secinājumu ietekmi, kā arī, balstoties uz praksi, ECT secinājumiem un kompetento iestāžu vērtējumu, ierosinājumus nolēmuma izpildei nepieciešamajiem individuālajiem un vispārējiem pasākumiem. Lai veicinātu ECT nolēmumu pienācīgu izpildi, Pārstāvis uztur ciešu sadarbību ar Tieslietu ministrijas pastāvīgajām darba grupām, informējot tās ne tikai par ECT spriedumos jau konstatētajiem trūkumiem, bet arī par jautājumiem, kas izriet no lietām, kurās tiesvedība turpinās vai kurās pasludināts lēmums, noraidot personas sūdzību. Samērā bieži Latvijas lietās ECT identificēto trūkumu novēršanai pietiek ar pastāvošās prakses vai judikatūras maiņu, un grozījumi normatīvajā regulējumā nav nepieciešami. Tādēļ viens no būtiskākajiem vispārēja rakstura pasākumiem ECT spriedumu izpildei ir plašākas sabiedrības, amatpersonu un tiesību normu piemērotāju informēšana par ECT secinājumiem, kā arī ECT nolēmumu skaidrošana. Līdz ar to, kā minēts iepriekš, pēc visu ECT nolēmumu (gan spriedumu, gan lēmumu, kuros ietverta saturiska analīze par personas sūdzību) pasludināšanas Birojs latviešu valodā sagatavo ECT nolēmuma kopsavilkumu, kas tiek publicēti Ārlietu ministrijas un Augstākās tiesas tīmekļa vietnē. Lai pievērstu plašākas sabiedrības uzmanību ECT nolēmumos paustajām atziņām Latvijas lietās, šos kopsavilkumus bieži vien pārpublicē žurnāls "Jurista Vārds" un pavairo Ārlietu ministrijas vai Pārstāvja sociālo tīklu kontos. Kopumā Biroja darba apjoms un sarežģītība saistībā ar ECT nolēmumu izpildi pēdējos gados ir pieaugusi, gan EP sadarbības ar dalībvalstīm izmaiņu dēļ, kas ietver arī jauna ECT nolēmumu izpildes tīkla izveidi, kur dalībvalstu aģenti un citas kompetentās institūcijas koordinējas un apmainās ar informāciju saistībā ar ECT spriedumu izpildi, kā arī arvien sarežģītāku un daudzšķautņainākū ECT nolēmumu dēļ.

47. Sešu mēnešu laikā pēc ECT nolēmuma (sprieduma, kurā konstatēts pārkāpums, vai mierizlīguma apstiprinājuma) spēkā stāšanās Pārstāvis ierasti angļu valodā ziņo EP Ministru komitejai par nacionālajā līmenī veiktajiem pasākumiem ECT nolēmumā identificēto problēmu novēršanai un risināšanai, iesniedzot rīcības ziņojumu vai plānu. 2025.gadā jaunu rīcības ziņojumu Pārstāvis iesniedza deviņās lietās: *Hanovs pret Latviju*, *Bluks Savickis pret Latviju*, *Sprūds un citi pret Latviju*, *Timofejevs pret Latviju*, *Krieviņa pret Latviju*, *N.B. pret Latviju* un *Rutule pret Latviju*, kurās spriedumu, konstatējot ECK pārkāpumu, ECT pasludināja 2024. un 2025.gadā. Tāpat 2025.gadā Pārstāvis iesniedza atjaunotu rīcības ziņojumu lietā *Krieviņa pret Latviju*, papildinot tajā pašā gadā iesniegto informāciju, kā arī papildu informāciju par attīstību sprieduma lietā *D pret Latviju* izpildē kopš sākotnējā rīcības plāna iesniegšanas. Turpmākajās rindkopās Pārstāvis sniedz ieskatu informācijā, ko tas par vispārējiem pasākumiem sprieduma izpildei sniedza EP Ministru komitejai.

48. Īpaši jāatzīmē divi ECT spriedumi Latvijas lietās, kuru izpildi EP Ministru komiteja uzraudzīja 2025.gadā, t.i., *D pret Latviju* un *Hanovs pret Latviju*. Kā ziņots iepriekš, lietā *D pret Latviju* ECT konstatēja necilvēcīgas apiešanās un spīdzināšanas aizlieguma pārkāpumu saistībā ar ieslodzījuma vietās pastāvošo ieslodzīto neformālo hierarhiju.[31] Atbilstoši ECT secinājumiem ECK 3.panta pārkāpumu veidoja sistēmiska problēma Latvijas ieslodzījuma vietās un nacionālo tiesu pieeja iesniedzēja sūdzību izskatīšanā. Šī ir pirmā reize Latvijas vēsturē, kad ECT, pasludinot spriedumu, tajā atbilstoši ECK 46.pantam ir iekļāvusi konkrētas norādes tā izpildei, proti, ka: (1) kompetentajām iestādēm ir jārod risinājumi, kā visaptveroši uzlabot situāciju ieslodzījuma vietās un risināt spriedumā identificēto sistēmisko problēmu, un (2) nacionālajām tiesām, izskatot lietas, kas saistītas ar ieslodzīto neformālo hierarhiju un ir līdzīgas iesniedzēja sūdzībai, būtu jāņem vērā ECT šajā spriedumā izmantotā metodoloģija un secinājumi. Tāpat, ievērojot ECT spriedumā konstatētā pārkāpuma sistēmisko raksturu, šī ECT sprieduma uzraudzība pirmoreiz Latvijas vēsturē ir nodota pastiprinātai uzraudzībai. 2025.gadā EP Ministru komitejai iesniegtajā papildu informācijā Pārstāvis informēja par turpmākajiem pasākumiem, tas

[30] Skatīt plašāk arī Pārstāvja 2024.gada pārskatu: https://www.mfa.gov.lv/lv/media/20030/download?attachment, 47.lpp.
[31] Pārstāvja 2024.gada pārskats pieejams: https://www.mfa.gov.lv/lv/media/20030/download?attachment, 42.-44.lpp.

ir, papildus sākotnējā ziņojumā skaidrotajam[32]: Tieslietu ministrijas izstrādātā rīcības plāna ieslodzīto neformālās hierarhijas mazināšanai atjaunināšanu, ievērojot Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ziņojumu par Latviju pēc 2024.gada *ad hoc* vizītes, šajā plānā paredzētajiem pasākumiem, tostarp ieslodzījuma vietu infrastruktūras un personāla kapacitātes pilnveidošanu un notiesāto resocializācijas sistēmas turpmāku attīstību, kā arī paredzēto pasākumu izpildes stadiju. Sprieduma izpildes uzraudzība šajā lietā vēl turpinās, bet 2025.gada jūnija EP Ministru vietnieku komitejas sanāksmē Latvijas veiktie pasākumi tika novērtēti pozitīvi, aicinot turpināt reformas atbilstoši izstrādātajam rīcības plānam un tajā iezīmētajiem termiņiem. Savukārt lietā *Hanovs pret Latviju* ECT konstatēja necilvēcīgas apiešanās aizlieguma un tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību kopsakarā ar diskriminācijas aizliegumu pārkāpumu, secinot, ka amatpersonas nebija efektīvi izmeklējušas pret iesniedzēju vērstu homofobiski motivēto uzbrukumu. ECT uzsvēra dalībvalstu pienākumu novērst nesodāmību par naida noziegumiem, jo tie rada būtisku ECK garantēto tiesību apdraudējumu. Turklāt ECT norādīja, ka valstu nespēja risināt šādus incidentus var normalizēt naidīgumu pret LGBTI kopienas pārstāvjiem, ilgstoši turpināt neiecietības un diskriminācijas kultūru un iedrošināt citus atkārtot šādas darbības. 2025.gadā EP Ministru komitejai iesniegtajā rīcības ziņojumā Pārstāvis informēja par pasākumiem, kas vēl pirms ECT sprieduma pasludināšanas veikti, lai pilnveidotu Krimināllikuma regulējumu, izstrādātu un izplatītu skaidrojošos materiālus un praktiskās vadlīnijas Krimināllikuma normu piemērošanai, nodrošinātu apmācības procesa virzītājiem un citām amatpersonām, lai kopumā uzlabotu naida noziegumu izmeklēšanu Latvijā un sauktu vainīgās personas pie atbildības, piemērojot krimināltiesiskos mehānismus. Sprieduma izpildes uzraudzība šajā lietā vēl turpinās.

49. Tāpat 2025.gadā Pārstāvis EP Ministru komiteju informēja par būtiskiem nacionālajā līmenī veiktajiem pasākumiem piecu ECT nolēmumu, kas saistīti ar tiesību uz personisko brīvību un drošību pārkāpumiem, izpildei. Lietās *Sprūds un citi pret Latviju* ECT konstatēja ECK pārkāpumus, jo iesniedzējiem nebija nodrošināta iespēja iepazīties ar krimināllietas materiāliem, kas pamatoja apcietinājuma piemērošanu. Rīcības ziņojumā par šī sprieduma izpildi Pārstāvis informēja EP Ministru komiteju par grozījumiem Kriminālprocesa likuma 60.^{2} panta trešās daļas 1.punktā, kas paredz personas tiesības iepazīties ar tiem lietas materiāliem, ar kuriem pamatots ierosinājums piemērot apcietinājumu, kā arī skaidrojošiem materiāliem un apmācībām izmeklētajiem, prokuroriem un tiesnešiem par šīs normas pareizu piemērošanu praksē. Sprieduma izpildes uzraudzība šajās lietās vēl turpinās. Tāpat rīcības ziņojumā par sprieduma lietā *Bluks Savickis pret Latviju*, kurā ECT konstatēja, ka nacionālās tiesas nebija sniegušas pietiekamu pamatojumu nepieciešamībai iesniedzējam piemērot apcietinājumu un saprātīgu izvērtējumu par iespējamās drošības naudas apmēru, Pārstāvis sniedza informāciju par apmācībām tiesnešiem un tiesībsargājošo iestāžu amatpersonām un darbiniekiem par ECK 5.pantā garantētajām tiesībām un līdzšinējo ECT judikatūru attiecībā uz apcietinājuma piemērošanu, kas veicināja izmaiņas praksē. Pēc valdības rīcības ziņojuma saņemšanas EP Ministru komiteja sprieduma izpildes uzraudzību šajā lietā slēdza. Savukārt lietā *Timofejevs pret Latviju* ECT konstatēja 5.panta pārkāpumu, jo par iesniedzēja aizturēšanas faktu nebija sagatavots aizturēšanas protokols un līdz ar to šāda nedokumentēta aizturēšana bija pretrunā ECK 5.panta būtībai. Rīcības ziņojumā Pārstāvis informēja par apmācībām un citiem pasākumiem, lai veicinātu valsts iestāžu, it īpaši pašvaldības policijas un Valsts policijas, amatpersonu un tiesu informētību par ECT secinājumiem un novērstu identiskus pārkāpumus nākotnē, kā arī par Latvijas tiesu prakses attīstību attiecībā uz personu tiesībām vērsties administratīvajā tiesā par amatpersonas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku. Pēc valdības rīcības ziņojuma saņemšanas EP Ministru komiteja sprieduma izpildes uzraudzību šajā lietā slēdza.

50. 2025.gadā Pārstāvis EP Ministru komiteju informēja arī par pasākumiem, kas īstenoti, lai novērstu ECT Latvijas lietās konstatētos tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un tiesību uz īpašumu pārkāpumus. Proti, kā ziņots iepriekš,[33] spriedumos lietās *Rutule pret Latviju*, *N.B. pret Latviju* un *Krieviņa pret Latviju* ECT secināja, ka valsts institūcijas nebija nodrošinājušas pienācīgu līdzsvaru starp iesniedzēju tiesībām un kriminālprocesuālajām interesēm, ilgstoši uzglabājot kratīšanas laikā izņemtās ierīces un neatgriežot tās vai tajās iekļautos datus, kas nepieciešami iesniedzēju privātās dzīves un profesionālo darbu turpināšanai. Rezultātā ECT konstatēja ECK 8.panta pārkāpumu lietās *Rutule pret Latviju* un *N.B. pret Latviju* un ECK 1.protokola 1.panta pārkāpumu

[32] Turpat, 38.rindkopa.
[33] Skatīt šī pārskata 40.rindkopu.

lietā *Krieviņa pret Latviju*. Tāpat lietā *Rutule pret Latviju* ECT pievērsās apsvērumam, ka iesniedzēja šajā lietā ir juriste (ne advokāte), un secināja, ka viņas dzīvesvietā īstenotā kratīšana un ierīču, kas ilgstoši netika atdotas, izņemšana nenodrošināja pietiekamas procesuālās garantijas viņas kā juristes tiesību, tostarp profesionālās darbības, aizsardzībai. 2025.gadā Pārstāvis EP Ministru komitejai iesniedza apvienoto rīcības ziņojumu lietās *Rutule pret Latviju* un *N.B. pret Latviju*, kā arī rīcības ziņojumus (sākotnējo un atjaunoto) lietā *Krieviņa pret Latviju*, informējot par apmācībām izmeklētājiem un prokuroriem, skaidrojošiem materiāliem, prokuratūras struktūrvienībās veikto pārbaudi, kā arī citiem pasākumiem ECT secinājumu izplatīšanai un atbildīgo iestāžu un amatpersonu prakses uzlabošanai. Tāpat, ievērojot ECT secinājumus lietā *Rutule pret Latviju*, attiecībā uz šo lietu Pārstāvis EP Ministru komiteju informēja par Tieslietu ministrijas sagatavoto apkārtrakstu un skaidrojumu par nacionālajām īpatnībām attiecībā uz būtiskajām atšķirībām starp advokāta un jurista statusu un to darbības regulējumu. Rīcības ziņojumā uzsvērts, ka advokāti un juristi darbojas atšķirīgos profesionālos ietvaros, kas nosaka to pienākumus, tiesības un garantijas, tostarp attiecībā uz profesionālā noslēpuma aizsardzību. 2025.gada nogalē EP Ministru komiteja slēdza uzraudzību lietās *N.B. pret Latviju* un *Krieviņa pret Latviju*, turpinot uzraudzīt sprieduma lietā *Rutule pret Latviju* izpildi.

51. Vienlaikus, kā norādīts jau iepriekš, ECT spriedumu izpildes uzraudzības gaitā EP Ministru komiteja ne tikai pārbauda, vai valsts ir veikusi pietiekamus vispārējos pasākumus, lai novērstu līdzīgu pārkāpumu atkārtošanos nākotnē, bet vērtē arī to, vai personai, kuras tiesību pārkāpumu ECT ir konstatējusi, ir pienācīgi novērstas pārkāpuma sekas un pēc iespējas atjaunots stāvoklis, kāds tas bija pirms pārkāpuma izdarīšanas. Viens no galvenajiem individuālajiem pasākumiem ECT spriedumu izpildei ir ECT piešķirtās atlīdzības izmaksa, kas jāveic trīs mēnešu laikā pēc ECT sprieduma spēkā stāšanās. 2025.gadā Ārlietu ministrija izmaksāja ECT piešķirto atlīdzību četrās lietās: *Timofejevs pret Latviju*, *N.B. pret Latviju*, *Krieviņa pret Latviju* un *M.K. pret Latviju*, kas stājās spēkā 2024. un 2025.gadā. Tomēr nereti individuālie pasākumi ietver ne tikai ECT noteiktās taisnīgās atlīdzības izmaksu iesniedzējam, bet arī citus pasākumus. Šajā saistībā, piemēram, rīcības ziņojumā par sprieduma lietā *Hanovs pret Latviju* izpildi Pārstāvis informēja, ka pēc ECT sprieduma šajā lietā pasludināšanas un vēl pirms tas bija stājies spēkā Ģenerālprokuratūra pieņēma lēmumu atjaunot kriminālprocesu saistībā ar pret iesniedzēju vērsto homofobisko uzbrukumu. Lietās *Sprūds un citi pret Latviju* Pārstāvis informēja EP Ministru komiteju par to, ka pēc pirmstiesas kriminālprocesu pret iesniedzējiem pabeigšanas, nododot lietas tiesai, viņiem izsniedza visus attiecīgo krimināllietu materiālus, tostarp tos, ar kuriem pamatots ierosinājums piemērot apcietinājumu. Savukārt lietās *Rutule pret Latviju*, *N.B. pret Latviju* un *Krieviņa pret Latviju* Pārstāvis informēja, ka kratīšanas laikā izņemtās ierīces ir atgrieztas iesniedzējām.

52. 2025.gadā EP Ministru komiteja slēdza uzraudzību pār ECT nolēmumu izpildi kopumā septiņās Latvijas lietās, divās no kurām ECT bija konstatējusi tiesību uz personisko brīvību un drošību pārkāpumus, divās lietās – tiesību uz īpašumu pārkāpumus, vienā lietā – tiesību uz dzīvību procesuālā aspekta (pienākums nodrošināt efektīvu izmeklēšanu) pārkāpumu, vienā lietā – spīdzināšanas un necilvēcīgas apiešanās aizlieguma pārkāpumu un vēl vienā lietā – tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību pārkāpumu. Minētajās lietās Pārstāvis rīcības ziņojumus bija iesniedzis 2024.-2025.gadā. 2025.gada nogalē EP Ministru komiteja uzraudzīja ECT nolēmumu izpildi pār deviņiem spriedumiem Latvijas lietās. No šiem deviņiem spriedumiem četros ECT konstatēja tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību pārkāpumus, no kurām divos arī efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu trūkumu; divos spriedumos – tiesību uz personisko brīvību un drošību pārkāpumus; pa vienam spriedumam arī konstatējot spīdzināšanas un necilvēcīgas apiešanās aizlieguma pārkāpumu, tiesību uz taisnīgu tiesu un tiesību uz biedrošanās brīvību pārkāpumu; un necilvēcīgas apiešanās aizlieguma kopsakarā ar tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpums, pieļaujot diskriminējošu attieksmi.

53. Noslēgumā jāatzīmē, ka 2025.gada oktobrī Rīgā pirmoreiz viesojās EP Spriedumu izpildes departamenta pārstāvji, kuri strādā ar Latvijas lietām. Atbilstoši ECK 46. pantam valstīm ir pienākums izpildīt ECT nolēmumus. Spriedumu izpildes departaments konsultē un palīdz EP Ministru komitejai ECT nolēmumu izpildes jomā, kā arī sniedz atbalstu dalībvalstīm, lai nodrošinātu ECT spriedumu pilnīgu, efektīvu un ātru izpildi. Vizītes laikā Spriedumu izpildes departamenta pārstāvji uzsvēra Latvijas labos rādītājus ECT nolēmumu izpildē, kā arī noturēja vairākas tematiskās diskusijas ar Latvijas iestāžu, tiesu un citu institūciju pārstāvjiem. Diskusijās dalībnieki apskatīja gan tādus ECT nolēmumus, kuros izpildes uzraudzība vēl turpinās, gan tādus, kuros izpilde noslēgusies, izceļot labās prakses piemērus. Īpaši vizītes laikā apskatīt ECT nolēmumi lietās *D pret Latviju*, *Hanovs pret Latviju*, *Straume pret Latviju*, *E.K. pret Latviju* un lietas, kurās konstatēts ECK 5.panta pārkāpums. Vizītes laikā Spriedumu izpildes departamenta pārstāvji skaidroja arī Tiesībsarga biroja iespējas iesniegt informāciju EP Ministru komitejai, komentējot sprieduma izpildes gaitu.

(Attēls no Ārlietu ministrijas arhīva, foto: Ilze Salnāja)

IV. LATVIJAS PĀRSTĀVĪBA ANO

54. Līdzīgi kā 2024.gadā, arī 2025.gadā ievērojams Pārstāvja darba apjoms veltīts Latvijas interešu pārstāvībai ANO, tostarp Latvijas ceturtā kārtējā ziņojuma par Pakta izpildi izskatīšanai Komitejā. Atbilstoši Pakta 40.pantam tā dalībvalstis ANO ģenerālsekretāram periodiski iesniedz ziņojumus par paveikto Pakta normu ieviešanā. 2024.gada 7.jūnijā Pārstāvis ANO iesniedza Latvijas ceturto kārtējo ziņojumu par Pakta izpildi, sniedzot informāciju par Latvijas paveikto kopš 2014.gada. Pēc ziņojuma iesniegšanas Komiteja sagatavoja jautājumu sarakstu, lūdzot Latviju sniegt papildu informāciju, kas nepieciešama, lai izskatītu ziņojumu, un 2025.gada 24.februārī Pārstāvis ANO iesniedza Latvijas rakstveida atbildes uz Komitejas uzdotajiem jautājumiem. Savukārt 2025.gada 1.-2.jūlijā Komiteja Ženēvā izskatīja Latvijas ceturto kārtējo ziņojumu. Ziņojuma izskatīšanā Latviju pārstāvēja delegācija veselības ministra H. Abu Meri vadībā, piedaloties pārstāvjiem no Aizsardzības ministrijas, Ārlietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Tieslietu ministrijas, Veselības ministrijas, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Valsts policijas, Valsts robežsardzes, Iekšējās drošības biroja, Jaunsardzes centra un Ģenerālprokuratūras. Ziņojuma izskatīšanas laikā Latvijas delegācija atbildēja uz Komitejas jautājumiem, sniedzot skaidrojumus un veidojot konstruktīvu dialogu par Paktā garantēto tiesību īstenošanu Latvijā. Atbilstoši ierastajai kārtībai 48 stundu laikā pēc ziņojuma izskatīšanas noslēguma Pārstāvis, koordinējoties ar kompetento iestāžu pārstāvjiem, ANO iesniedza papildu informāciju, papildinot ziņojuma izskatīšanas laikā sniegtās atbildes, kā arī komentārus par sākotnējo secinājumu projektu. Latvijas delegācija dialogā ar Komiteju apliecināja nelokāmību, iestājoties par savām vērtībām: cilvēktiesībām, demokrātiju un starptautiskos noteikumos balstītu kārtību.

(Latvijas delegācija Komitejas 144.sesijā Ženēvā, foto no personīgā arhīva)

55. 2025.gada jūlijā Komiteja publicēja savus noslēguma secinājumus par Latvijas ziņojumu. Pateicoties Latvijas delegācijas sniegtajai informācijai, Komiteja savos secinājumos augstu novērtēja vairākus Latvijas veiktos pasākumus, tostarp likuma "Par nepilsoņa statusa piešķiršanas izbeigšanu bērniem" pieņemšanu, piešķirot visiem pēc 2020.gada nepilsoņu ģimenēs dzimušajiem bērniem Latvijas pilsonību, pievienošanos ANO Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvajam protokolam un Tiesībsarga biroja noteikšanu par nacionālo preventīvo mehānismu. Ziņojuma izskatīšanas laikā Komiteja uzteica Latvijas pievienošanos EP Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, kā arī pirmo plānu vardarbības ģimenē izskaušanai. Komiteja pozitīvi novērtēja arī Latvijas mediju politikas pamatnostādnes 2024.-2027.gadam, Žurnālistu un citu mediju profesionāļu drošības plānu 2025.-2027.gadam un Latvijas veiktos pasākumus naida noziegumu izmeklēšanai un sodīšanai par tiem, dzimumu līdztiesības veicināšanai, vardarbības pret sievietēm izskaušanai, tiesu sistēmas attīstībai un tiesiskuma aizsardzībai. Vienlaikus, ievērojot ierasto praksi, Komiteja vērsa Latvijas uzmanību uz atsevišķām jomām, kur veikt uzlabojumus. Piemēram, Komiteja aicināja Latviju stiprināt romu kopienas sociālo iekļaušanu, pilnveidot naida noziegumu izmeklēšanu un statistikas apkopošanu, mazināt darba samaksas atšķirības starp dzimumiem, kā arī turpināt īstenot pasākumus vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanai un cietušo atbalstam, īpaši pievēršoties femicīda apkarošanai. Tāpat Komiteja aicināja uzlabot apstākļus ieslodzījuma vietās, efektīvi izmeklēt nāves un vardarbības gadījumus tajās, turpināt darbu neformālās ieslodzīto hierarhijas izskaušanai, kā arī stiprināt uzraudzību psihiatriskās ārstniecības iestādēs. Komiteja sniedza rekomendācijas arī par patvēruma procedūras pieejamību, tiesu varas neatkarības turpmāku stiprināšanu, alternatīvā dienesta pieejamību, izteiksmes brīvību, personu ar invaliditāti un citu sabiedrības grupu līdzdalību politiskajos procesos, cilvēku tirdzniecības novēršanu, kā arī citiem jautājumiem. Noslēgumā Komiteja lūdza Latviju līdz 2028.gada 18.jūlijam sniegt papildu informāciju par paveikto trīs jomās: vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanā, spīdzināšanas un citas cietsirdīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizlieguma ievērošanā ieslodzījuma vietās, kā arī migrantu, bēgļu un patvēruma meklētāju tiesību aizsardzībā. Jāatzīmē, ka Komitejas noslēguma secinājumi nav juridiski saistoši, tomēr tie ir autoritatīvs Komitejas vērtējums par Pakta normu īstenošanu Latvijā. Pēc noslēguma secinājumu saņemšanas kompetentās institūcijas izvērtē tajos ietvertās rekomendācijas un veic nepieciešamos pasākumus Paktā garantēto tiesību aizsardzības stiprināšanai. 2025.gadā turpinājās darbs arī pie citiem Latvijas kārtējiem ziņojumiem, tostarp ziņojuma par ANO Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu ieviešanu Latvijā, ko paredzēts iesniegt ANO 2026.gadā.

56. Vienlaikus 2025.gadā samazinājās Biroja darba apjoms saistībā ar individuālajām sūdzībām Komitejā. 2025.gadā Komiteja Latvijas apsvērumus nelūdza nevienā lietā. Tāpat 2025.gadā Komiteja nepublicēja nevienu viedokli Latvijas lietās. Līdz ar to arī 2025.gada nogalē Komiteja turpināja izskatīt 11 Latvijas lietas, kurās iesniedzēji sūdzējās par vienu vai vairākiem Pakta pārkāpumiem (2022.gada nogalē – 12 lietas; 2023.gada nogalē – 12 lietas; 2024.gada nogalē – 11 lietas). Līdzīgi kā lietās, kuras izskata ECT, arī Komitejā personas vienā iesniegumā var ietvert vairākas sūdzības par iespējamiem Paktā garantēto tiesību pārkāpumiem. Šajās 11 lietās visvairāk sūdzību ir par iespējamiem tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību pārkāpumiem (astoņas lietas), septiņās lietās sūdzības iesniegtas par iespējamiem mazākumtautību tiesību pārkāpumiem; piecās lietās arī par iespējamiem tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumiem; četrās lietās arī par iespējamiem spīdzināšanas un necilvēcīgas apiešanās aizlieguma pārkāpumiem, trīs lietās sūdzības iesniegtas arī par iespējamu efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu trūkumu, tiesību uz personisko brīvību un diskriminācijas aizlieguma pārkāpumiem; un pa vienai sūdzībai dažādās lietās ir par iespējamiem tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma, tiesību uz dzīvību, aizlieguma atņemt brīvību civiltiesisko saistību neizpildes gadījumā, pārvietošanās brīvības, izraidīšanas procesuālo garantiju, tiesību tikt atzītam par personu likuma priekšā, izteiksmes brīvības, pulcēšanās brīvības, vispārējā pienākuma aizsargāt ģimeni vai bērna tiesību uz identitāti pārkāpumiem.

V. CITI PĀRSTĀVJA DARBA VIRZIENI

57. Līdztekus Latvijas interešu pārstāvībai starptautiski gan ECT, gan ANO Pārstāvis veic vienlīdz svarīgu un laika ziņā apjomīgu darbu nacionālajā līmenī, veicinot Latvijas valsts pārvaldes, tiesu varai un tiesu sistēmai piederīgo personu, kā arī sabiedrības kopumā izpratni un izglītošanos par cilvēktiesību jautājumiem. Lai gan šādas Pārstāvja funkcijas Noteikumos nav tieši minētas, Pārstāvja darbība nacionālajā līmenī ir likumsakarīga, jo tā ir cieši saistīta ar kvalitatīvu Latvijas valdības interešu pārstāvību starptautiski. Šīs Pārstāvja darbības mērķis ir pilnveidot izpratni par dažādiem cilvēktiesību jautājumiem, ECT judikatūras un darbības metožu attīstību gan Latvijas lietās, gan kopumā, lai veicinātu diskusiju un risinātu ne tikai jau zināmas problēmas, bet arī laikus identificētu un risinātu iespējamos izaicinājumus pirms tie nonāk izskatīšanā starptautiskā līmenī.

58. Tāpat kā iepriekš, arī 2025.gadā Pārstāvja sadaļā Ārlietu ministrijas tiešsaistes vietnē regulāri ievietoti paziņojumi un kopsavilkumi par jaunākajiem ECT nolēmumiem Latvijas lietās, kā arī Pārstāvja darba pārskati. Turklāt atbilstoši Noteikumiem Pārstāvis nodrošināja ECT pieņemto nolēmumu Latvijas lietās tulkošanu latviešu valodā un to publicēšanu, samazinot līdz tam uzkrāto latviešu valodā netulkoto/nerediģēto/nepublicēto nolēmumu skaitu. 2025.gadā Pārstāvis atjaunoja arī pārskatu par ECT judikatūru Latvijas lietās par procesa ilgumu, aplūkojot ECT nostiprinātos vispārīgos pamatprincipus, ECT secinājumus par tiesvedības ilgumu Latvijas lietās, kā arī personām Latvijā pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus atbilstoši jaunākajiem ECT nolēmumiem. Ņemot vērā, ka ECT prakse ir attīstījusies tieši attiecībā uz pieejamajiem nacionālajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, šāda apkopojuma atjaunošana bija ārkārtīgi svarīga, lai ikvienam interesentam būtu iespēja iepazīties ar šo informāciju. Šo pārskatu pārpublicēja arī Augstākā tiesa.

59. 2025.gadā Pārstāvis un Biroja darbinieki turpināja uzstāties lekcijās, semināros un citos profesionālās pilnveides pasākumos, sniedzot ieguldījumu tieslietu jomas profesionāļu kvalifikācijas pilnveidē un veicinot sabiedrības, tiesību piemērotāju un topošo juristu un diplomātu izpratni par starptautiskajiem cilvēktiesību aizsardzības mehānismiem un ECT judikatūru. 2025.gadā Pārstāvis uzsāka sadarbību ar Tieslietu akadēmiju, kas ar mērķi nodrošināt nepārtrauktu mācību procesu tiesnešiem, tiesu darbiniekiem, prokuroriem, prokuratūras darbiniekiem, kā arī izmeklētājiem darbu sāka 2025.gada 1.janvārī. Tieslietu akadēmija pārņēma būtisku daļu no tiesnešu un tiesu darbinieku tālākizglītības funkcijām, ko ilgstoši īstenoja Latvijas Tiesnešu mācību centrs. 2025.gadā Pārstāvis tiesnešiem vadīja lekciju par ECT praksi attiecībā uz kompensācijām par ieilgušu tiesvedību, kā arī sniedza atbalstu lekcijai par apcietinājuma piemērošanu kriminālprocesā kontekstā ar ECK 5.panta prasībām. Līdztekus lekcijām, kas sniegtas tālākizglītības un profesionālās pilnveides ietvaros, Pārstāvis 2025.gadā izglītoja skolēnus par Latvijas starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā, par ECT un tās praksi Latvijas lietās. Tāpat Pārstāvis piedalījās Rīgas Juridiskās augstskolas ikgadējā cilvēktiesību konferencē tieslietu profesionāļiem "Cilvēktiesību attīstība Eiropas tiesās – jaunākā judikatūra", kas bija veltīta Latvijas dalības EP 30.gadadienai un ECK 75.gadadienai. Konferencē Pārstāvis iepazīstināja ar jaunāko ECT judikatūru un aktualitātēm Latvijas lietās. Pārstāvis 2025.gadā uzstājās arī Publisko tiesību institūta rīkotajā 21.Bīriņu konstitucionālās tiesībpolitikas seminārā, sniedzot ieskatu aktuālajos ECT nolēmumos un tendencēs. Tāpat 2025.gadā Biroja darbinieki piedalījās konferencē "Aktuāli cilvēktiesību jautājumi Latvijā – NVO perspektīva", kurā dalībnieki apsprieda aktuālus cilvēktiesību jautājumus Latvijā, Igaunijā un Lietuvā, uzklausot nevalstisko organizāciju skatījumu uz sasniegto progresu, pastāvošajām problēmām un turpmākajiem izaicinājumiem cilvēktiesību jomā. Biroja pārstāvis piedalījās arī Iekšējās drošības biroja ikgadējā konferencē Iekšlietu ministrijas padotības un pašvaldību iestāžu pārstāvjiem, kas 2025.gadā bija veltīta tiesību uz dzīvību aizsardzībai – no pienākuma aizsargāt dzīvību līdz pienākumam veikt efektīvu izmeklēšanu. Tāpat 2025.gadā Pārstāvis turpināja veicināt tieslietu jomas profesionāļu un plašākas sabiedrības izpratni par cilvēktiesību jautājumiem ar publikācijām. Piemēram, žurnālā "Jurista Vārds" publicētajā rakstā "Soli solī ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību

aizsardzības konvenciju" Pārstāvis aplūkoja ECK sistēmas nozīmīgumu Latvijai, atzīmējot ECK 75.gadadienu un Latvijas 30 gadus EP dalībvalstu saimē. Pārstāvis 2025.gadā piedalījās arī vairāku nacionālo tiesas procesa izspēļu tiesāšanā: Tiesībsarga biroja organizētajā izspēlē, kas atveido tiesvedības procesu ECT, un prof. Kārļa Dišlera Konstitucionālo tiesību tiesas procesa izspēlē, kas atveido Satversmes tiesas procesu. Tāpat Pārstāvis sniedza atbalstu Latvijas Universitātē studējošo komandai, gatavojoties starptautisko tiesību tiesas procesa izspēlei, kas atveido tiesvedību ANO Starptautiskajā tiesā. Šādā veidā Pārstāvis sniedza ieguldījumu topošo juristu praktisko iemaņu, argumentācijas prasmes un izpratnes par cilvēktiesību un konstitucionālo tiesību jautājumiem pilnveidē.

60. Pievēršoties sadarbībai ar Saeimu, jāizceļ trīs notikumi. Pirmkārt, 2025.gadā Pārstāvis sniedza viedokli Saeimas Juridiskajai komisijai par likumprojektu, kas piedāvāja grozīt Satversmes ievadu. Otrkārt, īpaši jāizceļ Biroja darbs saistībā ar Latvijas pievienošanos ECK 16.protokolam. Proti, 2025.gada 25.novembrī Latvija ratificēja ECK 16.protokolu, kas iezīmē būtisku attīstību Latvijas tiesu sadarbībai ar ECT. Šo soli 2025.gada 6.novembrī vienbalsīgi atbalstīja Saeimas deputāti, pieņemot likumu "Par Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 16.protokolu. 2025.gada 6.novembrī šis likums stājās spēkā. Atbilstoši ECK 16.protokola 8.panta 2.punktam tas Latvijā stājās spēkā 2026.gada 1.martā. Līdz ar ECK 16.protokola spēkā stāšanos Latvijā Augstākajai tiesai (Senātam) un Satversmes tiesai ir tiesības lūgt ECT sniegt konsultatīvu atzinumu par būtiskiem ECK vai tās protokolos garantēto tiesību un brīvību interpretācijas vai piemērošanas jautājumiem. ECK konsultatīvajā atzinumā izdarītie secinājumi nav juridiski saistoši, tomēr tie dod ieskatu un vadlīnijas ECK un tās protokolos garantēto tiesību interpretācijai un piemērošanai strīdīgos un iepriekš neatrisinātos jautājumos. Kā ik gadu, arī par 2025.gadā paveikto Pārstāvis informēja Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisiju, iesaistoties dialogā ar komisijas pārstāvjiem.

(25.11.2025. Latvijas ārkārtējā un pilnvarotā vēstniece EP Agnese Vilde Latvijas Republikas vārdā iesniedz EP ratifikācijas rakstu par Latvijas pievienošanos ECK 16.protokolam, foto: EP)

61. 2025.gada ietvaros Pārstāvis un Birojs sniedza arī vairākus desmitus atzinumu par citu iestāžu izstrādātajiem tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu projektiem un pozīcijām ES līmenī, sniedza atbalstu Ārlietu ministrijas struktūrvienībām diskusijās par vairākiem likumprojektiem, kuru mērķis ir aizsargāt Latvijas valsts drošību, piemēram, Nacionālo drošību apdraudošu darījumu ierobežošanas likumu, Nacionālo drošību apdraudošu pasākumu ierobežošanas likumu, kā arī citiem. Pārstāvis sniedza atbalstu Ārlietu ministrijas struktūrvienībām arī saistībā ar dažādām nacionālajās tiesās un ANO Starptautiskajā tiesā izskatāmajām lietām, piedalījās vairākās Tieslietu ministrijas paspārnē izveidoto Pastāvīgo Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma darba grupu sanāksmēs, diskutējot, cita starpā, par ECT spriedumu izpildei nepieciešamajiem pasākumiem, kā arī grozījumiem, ko būtu vērtīgi veikt, lai novērstu iespējamus personu tiesību pārkāpumus. 2025.gadā Pārstāvis sniedza viedokli Tiesībsarga birojam par ECK

5.panta interpretācijas un piemērošanas jautājumiem kontekstā ar personas aizturēšanu alkohola pārbaudes veikšanai un Tieslietu ministrijai par ECK 5.panta interpretācijas un piemērošanas jautājumiem kontekstā ar notiesātu personu pārņemšanu soda izciešanai Latvijā. Tāpat Biroja darbinieki sniedza atbalstu Ārlietu ministrijas viedokļa sagatavošanai par promocijas darbu, kas pievēršas uzņēmējdarbības un cilvēktiesību sazobei, kā arī sniedza ieguldījumu un atbalstu, gatavojoties 2026.gadā paredzētajam ANO Vispārējam periodiskajam pārskatam par Latviju.

62. Starptautiskajās organizācijās Pārstāvis turpināja darbu EP Cilvēktiesību koordinācijas komitejā gan plenārsesijās, gan tematiskajās darba grupās. Tā kā 2024.gada nogalē Pārstāvi ievēlēja Cilvēktiesību koordinācijas komitejas birojā, Pārstāvis turpināja darbu arī šajā jomā, papildus 2025.gadā ieņemot arī Cilvēktiesību koordinācijas komitejas tematiskās darba grupas par drošām trešajām valstīm vadītāja vietu. Šīs darba grupas uzdevums bija sagatavot ziņojumu un vērtējumu par to, vai, ņemot vērā ECT prakses attīstību un citus EP līmeņa dokumentus migrācijas jomā, būtu nepieciešams atjaunot 1997.gadā pieņemtu rekomendāciju par drošām trešajām valstīm. Šis process faktiski pārklājās arī ar ES līmeņa diskusijām, kas piesaistītas Migrācijas paktam un tieši ietekmēja diskusijas EP līmenī. Tāpat Birojs turpināja īstenot Latvijas pārstāvību EP Ministru vietnieku komitejas sanāksmēs, kas veltītas ECT spriedumu izpildes jautājumiem visās EP dalībvalstīs, paužot Latvijas pozīciju par citu valstu paveikto spriedumu izpildei. Turklāt 2025.gada vidū un nogalē EP dalībvalstu lokā aktivizējās diskusijas par migrācijas izraisītajiem izaicinājumiem. Tiklīdz diskusijas tika nodotas juridiskajiem formātiem, Pārstāvis tajās pauda Latvijas pozīciju, īpaši izceļot migrācijas instrumentalizācijas izraisīto apdraudējumu tām ES dalībvalstīm, kas atrodas uz organizācijas ārējām robežām, līdztekus uzsverot ECT neatkarību un ECK sistēmas efektivitāti. 2025.gadā Pārstāvis turpināja aktīvi iesaistīties ECT spriedumu izpildes koordinatoru formātā, uzstājās ar priekšlasījumu Polijas valdības organizētajā ikgadējā cilvēktiesību konferencē, kas 2025.gadā bija piesaistīta migrācijas izaicinājumiem. Paneļdiskusijā par drošām trešajām valstīm Pārstāvis sniedza ieskatu EP diskusijās par šo konceptu, kā arī atbildes uz jautājumiem par migrācijas instrumentalizācijas radītajiem izaicinājumiem valstu pienākumam gādāt par nacionālo drošību. Visbeidzot, 2025.gadā Pārstāvis Moldovā piedalījās diskusijās par ECT spriedumu izpildes praksi Latvijā, sniedzot ieskatu labajos prakses piemēros un Latvijas pieejā, izpildot ECT nolēmumus.

63. 2025.gadā turpinājās arī darbs ES līmenī saistībā ar ES pievienošanos ECK, un 2025.gada nogalē Eiropas Komisija vērsās Eiropas Savienības Tiesā, lūdzot sniegt atzinumu par ES pievienošanās instrumentu atbilstību pamatlīgumiem. Sagaidāms, ka turpmāk, tostarp, iespējams, Latvijas prezidentūras laikā, Biroja darbs šajā jomā saglabāsies apjomīgs. 2025.gadā Pārstāvis piedalījās arī atsevišķās ES Padomes Pamattiesību, pilsoņu tiesību un personu brīvas pārvietošanās jautājumu darba grupas sanāksmēs, kurās pievērsās jautājumiem par ES pievienošanos ECK.

VI. 2026.GADĀ PLĀNOTIE DARBI

64. 2026.gadā Pārstāvis turpinās iesāktos darbus, īstenojot Latvijas valsts interešu pārstāvību ECT un ANO, kas aptver gan apsvērumu sagatavošanu, gan vērtējumus par iespējamu iesaisti trešās puses statusā, gan diskusijas ar ECT un citu valstu pārstāvjiem par dažādiem procesuāliem jautājumiem un jauniem izaicinājumiem. Ņemot vērā līdz šim izdarītos novērojumus, sagaidāms, ka 2026.gadā Pārstāvja darba apjoms, īstenojot Latvijas pārstāvību ECT, tostarp spriedumu izpildes jomā, saglabāsies tāds pats vai nedaudz pieaugs, ņemot vērā jomas, par kurām ir aktīvas tiesvedības un nesen pasludināti nolēmumi. Ievērojot kopējās tendences, sagaidāms, ka ECT izskatīto Latvijas lietu saturiskie aspekti arī turpmāk cieši pievērsīsies drošības kontekstam un izaicinājumiem. Turklāt sagaidāms, ka 2026.gada nogalē ECT pasludinās tās nolēmumus lietās *H.M.M. un citi pret Latviju*, *R.A. un citi pret Poliju* un *C.O.C.G. un citi pret Lietuvu*, kas neatkarīgi no ECT secinājumiem par lietu būtību pieprasīs apjomīgas diskusijas un analīzi nacionālā līmenī.

65. Turpinot ar migrāciju un EP, sagaidāms, ka 2025.gadā uzsāktās EP dalībvalstu diskusijas par migrācijas radītajiem izaicinājumiem arī 2026.gadā veidos daļu no Pārstāvja un Biroja noslodzes. Tā kā 2025.gada decembrī EP dalībvalstu tieslietu ministru sanāksmē tika pieņemts lēmums jautājumu nodot turpmākām diskusijām Cilvēktiesību koordinācijas komitejai, lai tā izstrādātu iespējamas deklarācijas projektu, tad Pārstāvja darba apjoms šeit saglabāsies tāds pats vai pat pieaugs. Turklāt arī 2026.gadā Pārstāvis turpinās vadīt Cilvēktiesību koordinācijas komitejas darba grupu par drošajām trešajām valstīm, kā arī darboties Cilvēktiesību koordinācijas komitejas birojā. Papildus darbam ar migrācijas jautājumiem 2026.gadā darbu uzsāks vēl viena tematiskā grupa, kas pievērsīsies tiesībām uz brīvām vēlēšanām, kur arī piedalīsies Biroja pārstāvis. Tādējādi kopumā Biroja un Pārstāvja noslodze kontekstā ar dažādām tematiskajām diskusijām EP līmenī, kas nozīmīgas arī Latvijai, pieaugs.

66. Savukārt 2026.gada galvenie uzdevumi ANO būs sagatavot Latvijas kārtējo ziņojumu par 1979.gada Konvencijas par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu ieviešanu Latvijā 2020.-2025.gadā iesniegšanai Ministru kabinetā, kā arī ANO. Līdz ar to, ņemot vērā, ka nav iespējams prognozēt, vai Komiteja 2026.gadā Latvijai lūgs kādus apsvērumus, kopumā jāsecina, ka Biroja darba apjoms arī šajā jomā saglabāsies līdzīgs 2025.gada apjomam vai arī nedaudz pieaugs. Tāpat Pārstāvis un Birojs turpinās darbu arī ar citiem Noteikumos uzskaitīto konvenciju ziņojumiem: ziņojumu par paveikto ANO Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām ieviešanai Latvijā, ANO Konvencijas par jebkādas spīdzināšanas izskaušanu un citiem.

67. Nacionālā līmenī Pārstāvis turpinās sadarbību gan ar valsts pārvaldes iestādēm, gan tiesām, gan tiesībsargājošajām institūcijām, sniedzot lekcijas, viedokļus un atzinumus, ja un kad šīs institūcijas to lūgs. Pārstāvis plāno sniegt atsevišķas lekcijas Tieslietu akadēmijā, Biroja darbinieki arī Tālākizglītības mācību centrā pilsoniskai sabiedrībai, augstskolās, citās izglītības iestādēs. Pārstāvis un Birojs turpinās atbalstīt Ārlietu ministrijas struktūrvienības, tostarp, piedaloties Latvijas Vispārējā periodiskā pārskata procesā, un citviet. Savukārt starptautiskā līmenī Pārstāvis turpinās iesaistīties diskusijās par ECT spriedumu izpildi EP Ministru komitejas sesijās, koordinēt ES pievienošanās ECK jautājumus, tostarp, iespējamus apsvērumus Eiropas Savienības Tiesā, kā arī citviet. Kopumā jāuzsver, ka Pārstāvis un Birojs turpinās būt atvērti sadarbībai ar izglītības iestādēm, valsts pārvaldes iestādēm un institūcijām, tiesām.

-teksta beigas-